

ZVONČEK

LIST S PODOBAMI ZA MLADINO

LETO 35

UREDIL DR. PAVEL KARLIN

1933/1934

V LJUBLJANI

Izdaja, zalaga in tiska Učiteljska tiskarna v Ljubljani (predstavnik Francè Štrukelj)

VII B f
35986

ZVONČEK

LIST PODOBAM ZA MLADINO

LETO 88

VII B f
35986

DOKTOR VILHELM KARL

KAZALO

	Stran		Stran
I. Pesmi			
V mraku (Marija)	5	Joško in železnica (Dr. V. Korun)	106
Jesenska (B. V. Radoš)	15	Skoči — možiček (Pravljica)	108
V spominsko knjigo (Maksa Samsa)	48	Kako so včasih »reglje lomili« (Mikica)	109
Sveta noč (B. V. Radoš)	67	Srbske narodne	111
Mladini za Božič 1933 (Andrej Rapè)	74	Kurent se je izgubil (Gustav Strniša)	113
Tiho otroci (Zdravko Ocvirk)	78	Mati (Zivojin Cvetković)	119
Bori tihi... (Mano G.)	90	Mlinar in šivavec (Lojze Zupanc)	121
Zimska (Mano G.)	92	Brat Ivan (Cvetko Golar)	126
Tiho, tiho pada sneg (Ivan Čampa)	95	Sova se joče (Po Lamcucheu — dr. Anton Debeljak)	134
Zazveneli so kraguljčki (Mano G.)	101	Pomladanska (Marija Jezernikova)	137
Slika (Ivan Čampa)	136	Pravljica o zlatih pisankah (Vinko Bitenc)	140
Velikonočne otrokove želje (B. V. Radoš)	139	Piruhi (Gustav Strniša)	146
Mamin nasmeh (Ivan Čampa)	158	Majda in Milan (Mamica)	158
Uspavanka (Venceslav Winkler)	183	Markijev zlatnik (Madame la Comtesse de Lucy — P. V. B.)	159
Maj (Fran Roš)	205	Zajčku Janezku se je sanjalo (Po Petru Filiusu — Sl. Turkova)	162
Basen (Ivan Albreht)	227	Žabica — nevestica (Slavko Razpotnik)	169
Poletna sapica (Marijana Željeznova-Kokalj)	230	Zlato jabolko (Marijana Željeznova-Kokalj)	174
II. Pripovedni spisi			
Začarani polžek (Ilka Vaštetova)	1	Počena šipa (Tone Čufar)	177
Kaktejica male Mičice (Ivan Primožič)	6	Bobi — modna dama (Marija Grošljeva)	179
Ugrabljeni kraljevič (Vinko Bitenc)	9,	Dober gospodar (Manica Komanova)	182
42, 79, 94, 117, 155, 180,	203	Krt in veriverica (Basen)	184
Vinski dvorec (Viktor Pirnat)	14	Seju Alasnam in kralj duhov (Andrej Rapè)	193,
Pravljica brez konca	14	193,	234
Naš stari znanec Bobi — letoviščar (Marija Grošljeva)	16	Kako sta drvar in vrag kvartala... (Lojze Zupanc)	200
Velikan na Konclju (Venceslav Winkler)	18	Velika zadrega — da še nikoli tega (Marija Grošljeva)	206
Siromak in hruške (Kitajska narodna pripovedka — B.)	20	Brata (Gustav Strniša)	208
Deček iz sirotišnice (Arnošt Adamič)	21,	Dve ruski (Cvetko Golar)	217
53, 83, 102, 130, 163, 186, 212,	239	Janezek Narobesvet (Anton Ingolič)	223
Muhe (Po P. in V. Margueritteu — P. Ks.)	26	Pravljica o kresnem škrateljčku (Vinko Bitenc)	225
Skopušni bratje (Manica)	29	Rožajeva hruška (Fran Roš)	229
Sultan in šolarček	40	Jurij in geometrija (Tone Čufar)	231
Deca brez mladosti (Drago Lavrenčič)	47	III. Kramljanje o prirodi in tehniki	
Zgodbe o Tijeku Kijeku (Franjo Čiček 49, 86, 100, 133, 167, 199, 215, Drejkine verne duše (Josip Vandot)	243	Človek — otrok prirode (Dr. Roman Savnik)	4
50,	81	Živalska stanovanja	46
Jurčkov božič (Gustav Strniša)	57	Stare ribe	100
Božični spominčki (Mikica)	60	Nekaj o stenografiji	116
Polnočnica v pragozdu (Vinko Bitenc)	62	Kako je neznaten hrošček pregnal prebivalce cele hiše (Prof. Dav. Volavšek)	122
Sv. Miklavž (Marija Jezernikova)	68	Ali si prijatelj živalim? (Dr. Pavel Grošelj)	142
Ledene rože — čestilke Božiča (Manica Komanova)	72	Od strele do vžgalic	172
Pohojena roža (Vinko Bitenc)	89	Zgodovina sviloprejke	197
Tri ciganske (Lojze Zupanc)	91		
Kolo (Anton Ingolič)	96		
Bobi — zimski športnik (Marija Grošljeva)	98		

IV. Iz zgodovine, zemljepisja in narodopisja

O postanku pošne znamke	7
Kitajski zid	8
Kaj pomenijo indijanska peresa	12
Poldne pri nas in drugod	13
Kaj je povedal boter Matjaž (Oskar Hudales)	27
»Gor' čez izaro...« (Fr. Škulj)	45, 87
Kaj so jedli naši predniki	46
Božičevanje v Slovenskem Korotanu (Dravski)	62
Običaji na Silvestrovo	66
Iz zgodovine novoletnega voščila	75
Kje prične novo leto? (Pirnat Viktor)	78
Kako so pisali stari narodi	115
Čudni običaji	129
Japonska pojedina (Takašima)	150
Božji grob v Jeruzalemu	154
Zakaj naj ljubimo Koroško? (Dravski)	162, 184, 209,
Zeleni Jurij v Beli Krajini (Viktor Plevelj)	202

V. Za pridne roke

Naredimo si letalo	41
Lok in puščice	183
Izdelki iz steklenih biserov	210
Šotori in koče	220
Otroci voščijo mamici za god (Menuet za klavir — Josip Kenda)	231

VI. Glasba

Pastirčki pri jaselcah (Skladbica za klavir)	65
Gozdič je že zelen... (Za gosli in klavir — Slavko Koželj)	149

VII. Pouk in zabava

Uganke 30, 56, 88a, 112, 136a, 168a, 192,	216
Sokolske svečanosti v Ljubljani	24
Drobne zanimivosti	31
Zvita vprašanja, malo za šalo (Manica)	31
»Zvonček« svojemu ustanovitelju (I. B.)	33
Pozdravljene, igračke (Slavko Koželj)	67
Zvonček 1934 (Peterčkove novoletne sanje)	73
Hlaček in Biba — Božičnica	76
Božična prigoda ali radovedna bratec in sestrica	88
Računanje, ki ni dolgočasno	93
Smučanje po pesku (Sl. Turkova)	123
Pusta smo pokopali	124
Mi smo čuvarji (Govoreči zbor — Viktor Pirnat)	128
Velikonočni obisk	148

Senčne slike	151
Hlaček in Biba — Na cvetno nedeljo	152
Sirota na ulici (Vinko Bitenc)	189
Mimo spomenikov po beli Ljubljani (Alojzij Potočnik)	198, 238
Hram Slave v Skoplju	228
Hlaček in Biba — sportnika	232

VIII. Iz mladih peres

(prispevki »Zvončkarjev«)

A. Pesmi:

Engelbertu Ganglu (Elko Vidic)	3. ovojna stran 3. številke
Kralju Aleksandru za rojstni dan (Angela Ulčarjeva)	3. ovojna stran 5. številke
Primorskim bratom (Venčeslav Podričnik-Gnadčenko)	3. ovojna stran 5. številke
Ujeta veverica (Fani Lavričeva)	3. ovojna stran 8. številke
Na grobu Vide Jerajeve (Dušica Marnova)	3. ovojna stran 8. številke
Moja mamica (Jelka Suchy)	3. ovojna stran 9. številke
Maj (Marija Moharjeva)	3. ovojna stran 9. številke
Deček in metuljček (Josip Mihelčič)	3. ovojna stran 9. številke
Največja dobrotnica (Ivan Podobnikar)	3. ovojna stran 9. številke
Mamici (Maks Kotnik)	3. ovojna stran 9. številke
Srčna žalost (Ivan Podobnikar)	3. ovojna stran 9. številke

B. Pripovedni spisi:

Darja (Darinka Perdanova)	32
Spominčki (Jožica K.)	3. ovojna stran 3. številke
Prvič v mestu (Gabrijel Kolbič)	3. ovojna stran 5. številke

IX. Kotiček gospoda Doropoljskega

Tretja ovojna stran 1. številke »Zvončka«.

X. Štric Matic — s košem novic

Četrta stran ovoja 1.—10. številke s slikami: Spominska plošča Adamiča in Lundra, Londonska opica, Sveti Sava, Največja harmonika, Belgijski kralj Albert I., Gosposvetski knežji kamen, General Rudolf Maister, P. Hugolin Sattner, Josip Kostanjevec.

Vsi ovitki ostanejo! Popul.

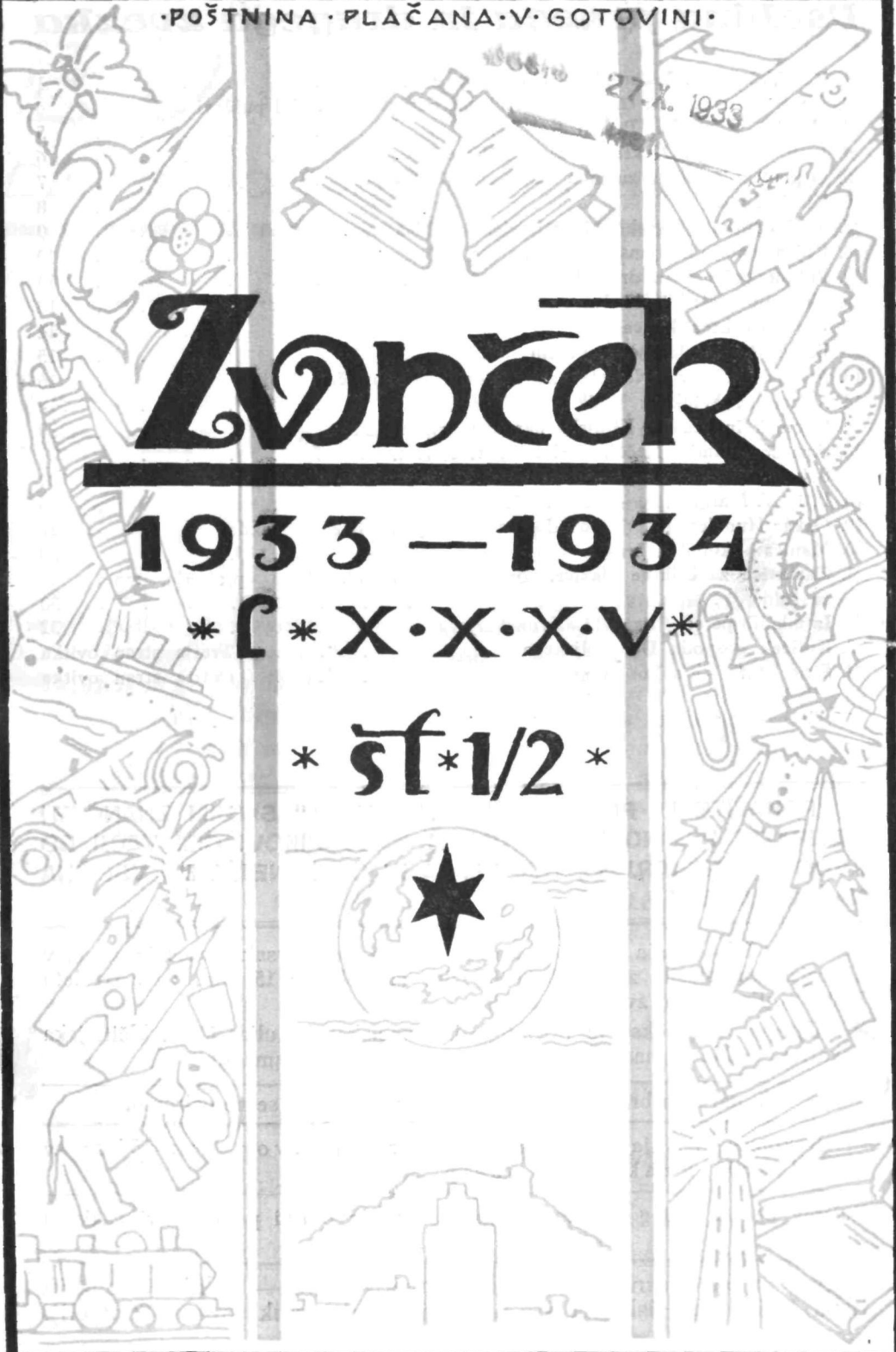
• POŠTNINA • PLAČANA • V • GOTOVINI •

Zvonec

1933 — 1934

* X · X · X · V *

* št * 1/2 *

Vsebina prvega in drugega zvezka

	Stran
1. Ilka Vaštetova: Začarani polžek. Pravljica	1
2. Dr. Roman Savnik: Človek — otrok prirode. V brezvodni puščavi	4
3. Marija: V mraku. Pesem	5
4. Ivan Primožič: Kaktejica male Mičice	6
5. O postanku poštna znamke	7
6. Kitajski zid	8
7. Vinko Bitenc: Ugrabljeni kraljevič. Pravljica	9
8. Kaj pomenijo indijanska peresa?	12
9. Poldne pri nas in drugod	13
10. Viktor Pirnat: Vinski dvorec. Pripovedka	14
11. Pravljica brez konca	14
12. B. V. Radoš: Ješenska. Pesem	15
13. Marija Grošljeva: Naš stari znanec Bobi — letoviščar. Bobi na Bledu	16
14. Venceslav Winkler: Velikan na Konclju	18
15. Siromak in hruške. Kitajska narodna pripovedka	20
16. Arnošt Adamič: Deček iz sirotišnice. Povest.	21
17. Sokolske svečanosti v Ljubljani	24
18. P. in V. Margueritte — P. Ks.: Muhe	26
19. Oskar Hudales: Kaj je povedal boter Matjaž. Afrika — nekdanj	27
20. Manica: Skopušni bratje	29
21. Zastavice za brihtne glavice. Drobne zanimivosti. Zvita vprašanja, malo za šalo	30
22. Iz mladih peres. Prispevki »Zvončkarjev«	32
23. Kotiček gospoda Doropoljskega	Tretja stran ovitka
24. Stric Matic — s košem novic	Četrta stran ovitka

**POKAŽITE IN PRIPOROČAJTE „ZVONČEK“ SVOJIM ZNANCEM!
NABIRAJTE PRIDNO LISTU NOVIH NAROČNIKOV! ČIM VEČJI BO
KROG „ZVONČARJEV“, TEM LEPŠA IN OBSEŽNEJŠA BO VSEBINA
NAŠEGA LISTA!**

»Zvonček« izhaja med šolskim letom v zvezkih vsak mesec in stane v naprejšnjem plačilu za vse leto 30 Din, za pol leta 15 Din, za četrť leta 750 Din. Posamezni zvezki po 3 Din.

Uprava »Zvončka« je v Ljubljani, Frančiškanska ulica št. 6, Učiteljska tiskarna. — Na ta naslov pošiljajte naročnino in reklamacije!

Na naročila brez istodobno vposlane naročnine se ne oziramo.

Rokopise pošiljajte na naslov: Uredništvo »Zvončka« v Ljubljani, Krakovski nasip 22.

Rešitev ugank, nalog itd. sprejemamo le prvih 8 dni po odpravi vsakega zvezka.

Glavni in odgovorni urednik: Dr. Pavel Karlin. — Izdaja, zalaga in tiska Učiteljska tiskarna v Ljubljani (predstavnik Francè Štrukelj).

ZVONČEK

Čist s podobami za mladino

Leto 35

Oktober 1933

Štev. 1-2

Ilka Vaštetova

Začarani polžek (Pravljica)

Dve sestrici, zlatolaska Aja in čr-
nulica Hajka, sta šli z mamico na
izprehod. Kar ugleda Hajka pod
grmom lepo polževo hišico.

»Joj! Polžek je izgubil hišico.
Domov jo vzamem, pa se bova iz-
grali z njo,« je vzkliknila Hajka, po-
brala hišico in jo odnesla domov.

Drugega dne sta šli sestrici z ma-
mico zopet skozi gozd. Zlatolaska
Aja opazi golega polža, ki je lezel
v breg. Ves siv je bil, le po glavi je
imel rumeno liso.

»Mamica, kam gre polžek?« je
vprašala Aja.

»Domov.«

»Kje pa je doma?«

»V majčkeni, majčkeni hišici. Ali
si pozabila, da jo je včeraj Hajka
vzela s seboj?«

»Oj, ubogi polžek! Zdaj bo pa
moker, če bo deževalo.«

Aja je stopila k polžku in mu de-
jala:

»Polžek, veš, sva ti medve vzeli
hišico. A prinesem ti jo nazaj, da
ne bo deževalo na te. Tu počakaj!

Jutri pridemo spet v gozd, pa ti vr-
nem hišico.«

Drugega dne je sivi polžek čakal
in čakal, ali deklice ni bilo od niko-
der. Nad gozdom so se zbrali temni
oblaki, sonce se je skrilo. Iz oblakov
se je usul dež in lilo je ves dan in
vso noč. Polžka je zeblo, da se je
ves tresel. Še je čakal nekaj dni.
Zopet je sijalo sonce, a zlatolasa
deklica ni prišla, pozabila je na
svojo oblubo.

Tedaj je sivi polžek poslal muho
k sosedam naokrog. Muha je skli-
cala vse polže na zborovanje.

Na večer, ko so že vsi ljudje odšli
v mesto, je gozd čudno oživel. Od
vseh strani so lezli polžki proti bre-
gu. Ko so prilezli na vrh hriba, jih
je že pričakoval njihov poglavar
— sivi polžek.

Zdajci je pokukal mesec izza hri-
ba in posijal na polžji zbor.

In glej! Vsi polžki so se izpreme-
nili v lepe gospode, v najlepšega pa
sivi polžek. Imel je obleko iz sivega
žameta in sive svile, na glavi pa zla-

to krono. Vsi drugi so se mu klanjali — bil je njihov kralj.

In mladi kralj je stopil na vzvišen prostor in nagovoril blesteči zbor dvorjanov:

»Moji zvesti dvorjani! Le od prvega luninega svita do prvega petelinjega klica nam je dovoljena človeška postava. Sklical sem vas na posvet. Dve deklici, Aja in Hajka, sta mi storili veliko krivico. Hajka mi je vzela hišico in jo odnesla daleč v mesto, kamor polžki ne moremo za njo. Aja pa mi je obljubila, da vrne hišico, a obljube ni držala. Kaj naj storim?«

Iz zbora se je dvignil najstarejši dvorjan in svetoval:

»Kadar pride katera izmed njiju zopet v gozd, jo ujamemo in se osvetimo nad njo.«

»Prav imaš! Tako napravimo!« so kriknili dvorjani.

Kralj je prikimal.

Ker zapoje petelin v dolini, se vsi zopet spremene v polže in se razidejo po gozdu ter zlezejo vsak v svojo hišico; le sivi polžek je prezebal vso noč in proti jutru je deževalo nanj, da je bil ves moker.

Popoldne pa je bilo lepo vreme in Aja in Hajka sta šli zopet z mamico na izprehod. V gozdu sta deklici nabirali želod z lepimi kapicami. V plitvi jami, kjer se je nabralo mnogo listja in želoda, opazi Aja lepo gobo z rdečim klobučkom.

»Tole pokažem mamici,« si misli in iztegne roko.

A njena roka ne doseže gobe. Aja se hitro odloči in skoči v sredo jame na mehko listje.

Toda — joj! Listje se razmakne, Ajine nožice se uderejo — jama ni imela tal. Ni bila navadna jama, bila je luknja skozi zemljo.

Aja še vidi, kako ji pokima gobica, kako se ji reži star naguban obraz pod rdečim klobučkom, potem ne vidi ničesar več. Tema jo objame, globlje in globlje se po greza.

Že čuti toploto, ki prihaja od sredine zemlje. Vedno hujša vročina jo obdaja. Zdajci začuti tolikšno vročino, da jo zapeče po vsem telesu. Dozdeva se ji, da drči skozi ogenj. Od bolečine zakriči:

»Mamica! O, mamica!«

A mamica je ne sliši.

Dalje in dalje drči Aja skozi zemljo kakor blisk. Že ponehava vročina. Ubogo Ajo objame prijeten hlad. Nekaj se ji zasveti pod nogami in — zdajci pridrči na zemeljsko površje. Silen veter — prepih skozi zemljo — jo vrže iz luknje daleč na veliko trato.

Vsa omamljena obleži Aja v travi. Naposled odpre oči in se začudi.

Noč jo obdaja. Zvezdice se blešče na nebu. Luna sveti.

Na koncu trate ugleda Aja veliko vodo. Valovi se leskečejo v luninem svitu.

»Morje!« vzklikne Aja.

Poznala je morje, saj je bila poleti z mamico in sestrico ob njem. A ono morje je bilo prijazno, polno belih jadrenic. Svetle hiše so stale na njegovih obali in lepi ljudje so se izprehajali po obrežju. Tu pa je ugledala drugačno morje: veliko in tiho se je

dvigalo in padalo. In nikjer žive duše.

Nikjer?

Ozre se na drugo stran trate in se prestraši...

Tam se dvigajo visoke palme, pod njimi pa stoje čudne, šotorom podobne kočice. Pred največjo kočico

glavarja, da si izbere eno izmed njih. A glavarju ni bila nobena všeč, prav nobena.

Zdajci prinesejo Ajo in jo postavijo predenj. Eden izmed divjakov zakliče:

»Dobri duh ti je poslal drugo ženo!«

gori velik ogenj in okrog njega skačejo napol nagi črni divjaki.

Aja je brž sklonila glavo, da bi se skrila v travo —

Eden izmed divjakov je ugledal med travo njene bleščeče zlate lasje in že se je s krikom in vikom zagnala proti njej vsa črna druhal. Pograbili so jo in jo odnesli k ognju, kjer jih je pričakoval glavar. Poleg glavarja je na visokem odru ležalo truplo glavarjeve žene. Divjaki so baš obhajali pogrebne svečanosti. Mnogo črnih žen so pripeljali pred

»Dobri duh ti jo je poslal!« so zakričali divjaki.

Glavar se je nasmehnil, da so se mu v črnem obrazu zasvetili beli zobje. Aja mu je ugajala. Divjaki so veseli zaplesali okrog glavarjeve neveste — Aje. Potem so ji odkazali prostor na stopnici pod glavarjevim prestolom in nadaljevali so pogrebne svečanosti še tri dni in tri noči.

Aja je ves čas prejkala. Z grozo je opazila, da je na poti skozi zemljo postala vsa črna, le lasje so ostali zlati.

(Konec prihodnjic.)

Človek — ofrok prirode

V brezvodni puščavi

Preko severne Afrike in onstran Rdečega morja v Arabiji in notranji Aziji do Kitajske se razprostira več tisoč kilometrov dolgo puščavsko ozemlje. Tudi v Severni in Južni Ameriki, v južni Afriki ter v notranji Avstraliji so veliki puščavski predeli. Kljub tako različni legi je pokrajinska slika povsod enaka. Na velike razdalje je ozemlje golo; marsikje ni ne šumečega grma, ne glasu živali, ki bi motile slovesno tišino. Drugod uspeva vsaj borno drevje, a le v otokih leže rodovitni predeli, tako zvane oaze ali zelenice, kjer se med ponosnimi senčnatimi palmami vrste travniki, polja in vrtovi.

Puščavska tla so skalovita, ali pa jih pokrivajo debele plasti finega rumenkastega peska, ki se včasih grmadi v pravcatih gričkih. Tod neredko divjajo viharji, ki ženo mase peska pred seboj, da zatemni nebo in sili potniku v oči, nos, usta in ušesa, ne da bi se pred njim mogel uspešno braniti.

Puščave so skoraj brez dežja. Zaradi pomanjkanja vode je promet preko njih tako otežkočen, da mnogo bolj ločijo ljudi kot gorovje ali morje. — Rastlinstvo je povsem prilagojeno suhemu zraku in pomanjkanju moče. Drevje ima malo sokov, listi so ozki in debeli, korenine se razraščajo globoko v zemljo. Živali, tako n. pr. noji in dromedarji so izredno vztrajne in odporne. Povsem brezvodne predele lahko hitro premerijo, obenem pa morejo vztrajati brez vode in hrane tudi dalje časa.

Puščavi se je prilagodil tudi človek. Tod prebivajo sloka in mišičasta ljudstva; med njimi ni debeluhov. Vroč in suh zrak jim temni polt, ki postane rada raskava in razpoka. Zato si jo mažejo z mastjo ali oljem. Marsikje nosijo na obrazu pajčolan, da se suhi zrak pred vdihavanjem malo ovlaži. Po puščavskem pesku, ki se čez dan segreje do 70° C, ni možno potovati brez obutve; povsod nosijo čevlje ali sandale.

Prebivavci puščav imajo nenavadno razvita čutila. Najrahlješe zvočne valove zaznajo še na daljavo. Brez po-

sebne pozornosti čujejo človeka do pol km daleč. Zato se znanca tudi še po razhodu lahko dalje časa pogovarjata, a mi bi mislili, da govori le vsak sam s seboj. Mnoge matere celo natezajo otrokom ušesa, da bi v življenju bolje čuli. Zgolj po vonju utegnejo ljudje na golih kamenitih tleh že po nekaj dneh spoznati človeško ali živalsko sled. Kot zavoha živina v ruskih stepah vodo na veliko daljavo, tako na pr. Arabec veselo vzkligne, da je ugledal reko Nil. Odkril pa je reko mnogo prej kot jo je videl. V Avstraliji najraje sprejemajo k policiji ondotne črnce iz puščave ravno zato, ker kažejo izreden dar pri zasledovanju ljudi in živali. Še bolj nas pa čudi ostrina vida. Avstralec vidi čebelo, ki ni večja od naše sobne muhe, v temi drevesnih debel že na daljavo 10 m. V Sahari štejejo domačini ljudi in živali, čim so se pojavili na obzorju. Evropec ne bi takrat videl še ničesar, kvečjemu z daljnogledom.

Po puščavah prebivajo nemirni pastirji in lovci. Zovemo jih nomade. Zaradi vednega potovanja od pašnika do pašnika, od studenca do studenca se po življenjskih navadah močno razlikujejo od stalno naseljenih prebivavcev. Ni se jim treba sklanjati nad plugom, ne vihteti motike, v neizmerni puščavi uživajo zlato prostost. Vse njihovo bogastvo je živina, orožje in preproge. Razen lahkega šotora, ki ga morejo prevažati živali, je vse ostalo imetje kaj malenkostno. Udobnih miz, stolov in postelj si ne morejo privoščiti. Spijo na golih tleh, na preprogo polagajo skledo jedi, v njo posegajo s prsti. Jedilno orodje mora biti trpežno, kajti ni vedno priložnosti si novega nabaviti pri trgovcu. Posode so lesene in navadno obdane s kovinastim obročem.

Ljudje so telesno močni in odporni. Ob zaužitju nekaj dlatljev morejo potovati ves dan. V skrajni sili odpro kameli žilo in se okrepijo s par kapljicami njene krvi. Navajeni so na dolg post, so pa tudi izredno požrešni, kadar se jim zasmehlja lovska sreča. Četrta teleta je navadna dnevna porcija za mo-

ža, požre pa kdo tudi vsega teleta v enem dnevu. Vendar smatrajo preveliko požrešnost za moža nevredno početje.

Nomadi imajo mnogo časa za od-dih. V prostem času najraje kockajo ali pa poslušajo pripovedovanje bajk ter junaške pesmi. Slavohlepnost jih žene, da često pokažejo svoje telesno moč in spretnost. Pri možeh so zelo v čislih jezdne tekme, ki so pravnice ljudske slavnosti. Zmagovalec dobi enega ali tudi več velblodov. Pomanjkanje vode je v puščavskih narodih vzbudilo izredno poželenje po njej. Tako je Arabcu pogled na velike množine sladke vode najbolj zaželjena očesna paša, pljuskanje vode mu je najmilejša godba. Zato si postavlja sredi svojega vrta vodomet, ki po možnosti krasi tudi notranje dvorišče njegovega doma. Brez žuborečih potokov in sence dreves si sploh ne more predstavljati nebes. Kjer je voda tako dragocena, je le malo priložnosti za umivanje. Zato so puščavski narodi umazani, nekateri se sploh nikdar ne umivajo. Vodo jim nadomešča žaganje dišečega lesa, s katerim se radi drgnejo po goli koži, zelo cenijo pa tudi druge prijetno dišeče rastline. Iz Arabije sta se v naše cerkve prenesli mira in kadilo, od tam se je tudi razširil po svetu običaj parfumiranja.

Prebivavci puščav so resnobni in molčeči. Dolgovezno prazno besedičenje jim je tuje. Vedno govorje stvarno o gotovem predmetu, ne da bi rabili besede brez potrebe. Po naselbinah v zelenicah, kjer se od časa do časa vrše veliki sejmi, vlada kljub šumnemu kretanju kupovavcev in riganju kamel izreden mir. Molče sede kupovavci za stojnicami, nihče ne ponuja mimoido-

čim blaga v nakup, kajti vsakdo ve, kaj hoče, ker ima že vnaprej določeno voljo in željo. Odlikuje jih tudi izredna treznost v pijači. Zadovolje se z vodo in mlekom in zaničujejo razvajene, zlasti pijance. Puščava, ki jih obkroža, jim s svojim molkom nudi malo vtisov, zato pa so ti tem veličastnejši. — Nad enoličnim kamenitim površjem

gledajo v jasnih hladnih nočeh enako-merno kretanje ozvezdij. Teh ne vodi človeška roka, temveč kako višje božansko bitje. To vlada svet, se v jezi vozi v nevihti, potem pa zopet veselo sipa sončne žarke na ljudi. Tako se puščavski narodi nagibajo k enobožtvu. Ravno iz Sinaja, Palestine in Arabije je človeštvo sprejelo tri vere v enega Boga, židovsko, krščansko in mohamedansko vero.

Nomadi so često trdosrčni in krvo-ločni, vendar so vsi brez izjeme izredno gostoljubni. Gast jim je sveta nedotakljiva oseba. Odkažejo mu najboljši prostor v šotoru, postrežejo mu z jestvinami in pijačo, kajti domačini so ga iskreno sprejeli pod krov in v varstvo s pozdravom: »Moj dom bodi Tvoj dom!«

Marija

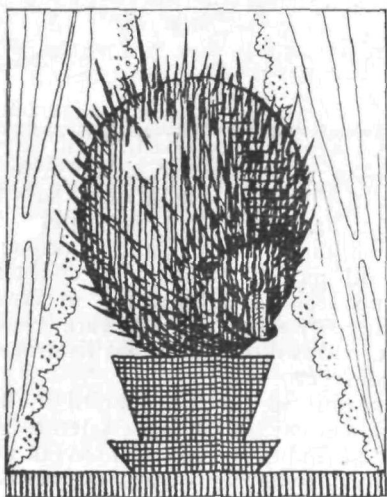
V mraku

V mraku prišel je —
veterček k meni
in me povabil
v gaj je zeleni,
da bi tam s škrateljčki
se veselila,
kadar bi luna
gozd posrebrila . . .

Pravil mi tihò je,
da so tam vile,
ki so za čuda
prijazne in mile.
Veste, da nisem šla,
ker sem se bala,
da bi nazaj več
pota ne znala —

Kaktejica male Mičice

Mičica zelo ljubi živalce. Vse pozna, kar jih je doma, in še drugih veliko, o zelo veliko, kakor je še majcena, Mičica. Videla je že veverico; br, nič posebnega. Ampak, če vidi človek lisico; te res ni v vsakem grmu; ali morda srno, pa divjega petelina na primer; tudi ta ne čepi na sleherni veji. In če pozna še ježka, je to živali kar za lepo prirod-

pisno knjigo. O, pa še niso vse, kar jih je videla Mičica. O vsaki ve nekaj povedati — in prosim, jako resne reči. Veverica ne hodi, temveč plava v zraku in najbrž tudi v vodi, če ji je treba, pravi. O srni je prepričana, da uživa samo cvetje rdeče deteljice; zato je tako lepo suha. O divjem petelinu pove resda samo toliko, kolikor o domačem. Zato pa o ježku ve več. Zjutraj, zelo zgodaj, še sonce spi tedaj, se ježek prikaže iz brloga in se gre — past. Ali je to kaj čudnega? Nič; ker ježek je travo kar od kraja, da je le zelena.

Prosim, to trdi Mičica. In Bog ne daj, da bi se kdo izpozabil in se smejal. Jež se pase in konec, to ne more biti drugače in Mičica joka, če reče kdo, da je. Ježek hodi na pašo skozi trnje in bodice se mu vsadijo v kožo — ali ga mora boleti! Mičici se smili. Sploh ima ježa rada, strašno rada. Ker je tak revež.

Mičica ima mamico tudi rada, strašno rada. Mamica pa njo, kakopa!

Kupila je mamica pred nekaterimi dnevi kaktejico, vso okroglo, vso bodečo. Potisnila jo je v prst v cvetličnem lončku, postavila lonček na okno in kaktejica je zadihala in začela rasti. Rasla je počasi, počasi; kar nič se ni poznalo, da raste.

Ugleda jo na oknu Mičica. Tiho se prisloni k oknu in gleda, gleda. Težke misli se pretakajo po glavi, kakor uganke so, ki jih ni mogoče razvozljati. Tale stvarca v lončku? Kaj le je tole? Okroglo, bodeče, majhno, nič se ne gane, nič ne premakne. Mičica čaka, kar le tiho more; še sapo zadržuje; a ono se ne gane, se prav nič ne zmakne. Je?

»Oh, to je pa ježek!«, poltiho vzklikne.

Seveda je, kaj bi moglo biti sicer; ježek je, zelo droben ježek, še mlad, misli mala. In jo hudo zaskrbi. Ježek je, v zemljici čepi, sama zemljica okrog in okrog. Kje je pa kaj travice? Ojejtata, ježek bo vendar lačen, se zasmili Mičici.

Rahlo objame s tankimi prstki rjavi lonček in ga nese iz hiše na zeleno tratico. Mehka, premehka

otavica poganja iz tratice in jesen rdeče žari v bukovju.

Varno, previdno nagne lonček in strese kaktejico na otavico. Še sama sede zraven, da bo videla, kako se bo ježek pasel. A se ne mara; še prestopiti se noče, še malo ne. Kakor ne bi bil živ. Kakor je bil, tak je.

Mičica čaka na tratnici in gleda.

Mičica gleda in čaka.

Mičica teče k mamici: »Mamica, ježek bo umrl. Nič ne jé, še ne premakne se ne!«

Mamica poslušá in poslušá, pa ne more razumeti. Potem gre z Mičico in obe gledata bolnega ježka.

Zdaj razume mamica, dobro razume.

»Veš, Mičica, tale ježek jé samo prst. Dali ga bova nazaj v lonček in lonček na okno!«

Dejali sta kaktejico v lonček, lonček na okno.

In rasla je kaktejica in rasla je Mičica. Danes sta obe že veliki in Mičica dobro ve, da se ježek ne pase ne v travi, ne v prsti.

O postanku pošne znamke

Ako dandanes hočete nekaj javiti svojemu prijatelju ali znancu, mu napišete pismo, prilepíte prav nič misleči nanj znamko in ga vržete v poštni nabiralnik. Nič se vam ne zdi bolj naravno in preprosto. Plačevanje pošne pristojbine na ta način, da nalepíte na poštno pošiljko droben košček barvastega in poslikanega papirja, ki ga lahko kupíte v vsaki prodajalni, kjer prodajajo papir in tobak, je res prijetno in praktično. Vseeno pa je dolgo trajalo, preden so praktično izvedli načrt, da bi na ta način plačevali poštnino.

Prve načrte o neki vrsti pošne znamke je že l. 1653. predložil francoski vladi višji državni uradnik De Valléier (izg. de Valeje). Zaposil je ministrstvo, da mu odobri, da postavi v Parizu nabiralnike, v katere bi metali ljudje pisma, ki so namenjena pariškemu prebivalstvu (to se pravi, da je bila pošta namenjena samo mestu Parizu); pisma bi morala biti ovita v poseben papirnat omot, ki bi ga lahko kupili v nekaterih prodajalnah v Parizu. Misel je bila nova in zelo posrečena. De Valléier je dobil od Ludovika XIV. (1643—1715) pravice in dovoljenje, da to pošto takoj uvede. Toda to novost je sprejelo pariško prebivalstvo z omalovaževanjem in posmehovanjem; posebno poštni nabiralniki so se zdeli Parižanom smešni in metali so v nje

najrazličnejše predmete, samo pisem ne. Poskus je propadel in duhovitemu izumitelju ni ostalo nič drugega, nego da svoje nabiralnike zopet pobere in opusti svojo sijajno misel.

Točno po 180 letih l. 1833. je pa že drugi Francoz, Emile de Girardin (izg. Žirarden), predlagal, da naj se na Francoskem, kjer so plačevali poštnino v denarju po oddaljenosti kraja, kamor je bilo pismo namenjeno, uvede enaka cena za vse pošne pošiljke, pa naj pridejo iz kateregakoli mesta ali naj gredo kamorkoli. Ta predlog, v katerem tiči temelj današnjega plačevanja poštnine, pa ni bil sprejet in de Girardin je moral čakati do l. 1849., da je prodril s svojim načrtom. Tega leta je namreč francoska država upeljala poštno znamko, potem ko je počakala, kako se je obnesla ta novost na Angleškem.

Prva poštna znamka se je torej pojavila na Angleškem. Leta 1837. je napisal Sir Roland Hill drobno knjigo, v kateri je obrazložil popolnoma nov način plačevanja poštnih pristojbin; plača naj se en penny za vsako pismo, pa naj bo namenjeno kamorkoli. 6. maja leta 1840. so izdali res prve znamke, take kakor jih uporabljamo še danes. Razlikovale so se od današnjih le v tem, da niso bile nazobčane, temveč so jih rezali kar s škarjami. Na njih

je bila slika kraljice Viktorije (1819 do 1901).

Šele leta 1852. je upeljal Anglež Arcer tiste luknjice na celi poli znamk, ki olajšujejo delo pri prodajanju, tako da je šele tega leta dobila poštna znamka nazobčano obliko, kakor jo ima še dandanes.

Angliji so sledile nato prav hitro tudi druge države, državnice in mesta: leta 1843. Brazilija, Curih in Ženeva, leta 1845. Finska in mesto Petrograd,

leta 1846. Severno-ameriške države, leta 1848. Rusija, leta 1849. Belgija, Francoska in Bavarska, leta 1850. Švica, Italija, Avstrija in Pruska in pozneje še ostale evropske in ameriške države. V Srbiji so upeljali poštno znamko leta 1866. Prva država v Aziji, ki je uvedla znamke, je bila Perzija leta 1868., druga je bila Japonska leta 1871.

Danes uporabljajo poštno znamko v vseh državah na svetu.

Kitajski zid

Gotovo ste že čuli o ogromnem zidu, ki so ga pred tisoč leti zgradili Kitajci okoli svoje države, da so ohranili z njim svojo deželo pred vpadi tujih narodov, pa tudi pred roparskimi tolpmami, ki so takrat ogrožale s svojimi grozodejstvi ves svet. Govoriti o enem samem velikem zidu, pa bi se reklo delati krivico zgodovini. Kitajska ima namreč več zidov. Prvi je v puščavah Mongolije in ni več cel, ker sta razpadli že dve tretjini. Kitajci namreč ne ljubijo popravil. Če začne neka stvar razpadati, jo pustite, da razpade do kraja, potem jo pa zgradijo na novo. Ta zid so zgradili mogočni mongolski vladarji z namenom, da bi ohranili potomcem vtis, kakšna je bila takrat prvotna oblika kitajske države. Drugi zid je v pokrajini Kalgan in ni posebno važen. Tretji zid, najvažnejši, ki ga poznamo pod imenom Velikega kitajskega zidu, pa stoji v bližini Pekinga, glavnega mesta Kitajske, kjer so se še pred kratkim vršili srditi boji med Japonci in Kitajci.

Ta zid je najkrajši izmed naštetih treh in je dolg približno 2000 km. Leta 221. pred Kristusom ga je začel graditi kitajski cesar Čing-sih. Da so Kitajci še danes tako ponosni nanj, ni nič čudnega; saj predstavlja ta ogromna masa kamenja za tiste čase velikansko delo, važno za njihovo kulturo tudi radi tega, ker grade, oziroma so gradili takrat vse svoje stavbe izključno le iz lesa. Kamen se namreč ne sklada z njihovim stavbarstvom, ki daje prednost ukrivljenim črtam.

Nekateri menijo, da so Kitajci zgradili Veliki zid zato, da bi se zaprli pred vplivom drugih držav in narodov. Namen Velikega zidu pa je bila le obramba pred barbarskimi narodi, ki so vpadali v kitajsko ozemlje. Čeprav se jim ne more očitati, da bi bili strahopetni napram sovražnikom,

vendar lahko trdimo, da se je Kitajcev lotil strah pred svetom šele tedaj, ko so Evropci s svojo brezobzirnostjo in tehničnimi pripomočki pričeli prodirati v osrčje Azije. Tedaj so se šele Kitajci zbal, ko so njihovi cesarji videli, da se bližajo kitajski državi tuji narodi z morja. Pričeli so z obrambo, ki je obstojala v gradnji Velikega zida.

Zid sam na sebi, čeprav je bil ogromen in visok, pa vendar ni mogel preprečiti, da ga ne bi na nekaterih mestih, ki so bila lažje dostopna, prekoračili nepovabljeni gostje. Zato so zgradili vzdolž nabrežij in na zidu samem ogromne obrambne postojanke, stolpe in vojašnice, ki so bile natrane v starih časih z množicami kitajskih vojščakov, da so branili taka mesta pred napadi. Pogorja in vrhovi, kjer niso mogli potegniti zida, so bili dobro zastraženi in so imeli stolpove ali samo obzidja. Vse doline in pa prehode je pa zapiral omenjeni zid. Posebno močan zid so napravili tam, kjer je bila velika cesta za karavane, ki je bila na tisoče let edina zveza med Kitajsko in ostalim svetom. Po tej poti so nosile dolgodlake kamele čaj in svilo v Evropo. Po isti cesti pa so prodrli v deželo tudi vplivi iz zapadne Evrope, v začetku polagoma, pozneje pa vedno močnejše. Tu so vpadali Mongoli v velikih trumah ter so si podjarmili Kitajsko in osnovali v nji kratkotrajno, a veličastno cesarstvo, ki je segalo od Visle do Rumene reke.

Njih vpadi nas učijo, da ga ni zidu, ki bi mogel zadržati sovražnika, kadar se dvigne in hoče prekoračiti mejo.

Zlasti dandanes, ko imamo neverjetno učinkovita razstrelilna sredstva, ogromne topove, letala, bombe in granate, tak zid za obrambo dežele nima več pomena.

Ugrabljeni kraljevič (Pravljica)

10.

Esmeraldovo skalnato bivališče je bilo med vsemi drugimi najlepše in največje.

Bilo je razdeljeno v kuhinjo, veliko spalno sobo in v shrambo, kamor je spravljal Esmeraldo nagrabljeni plen.

Stara, sključena ženska je sedela na nizkem stolu v kuhinji in krpala umazane, zmečkane cunje. Bila je gospodinja Esmeraldova.

»Dobro jutro, donna Sabina, evo me spet! Pripeljal pa sem vam novega kavalirja, to pot princa. V družbi treh vam ne bo dolgčas.

S temi besedami je poglavar prestopil prag svojega doma in potisnil princa skozi vrata.

Gospodinja Sabina se je dvignila, sklenila roke, se čudila, zmajevala z glavo.

»Santa Marija, kako lep je ta gospodič!«

Princ se je zgrozil pri pogledu na grdo baburo. Pogledal je okrog sebe po temnem prostoru, ki bi naj bil kuhinja. Z zakajenega stropa je visel kotel, pod njim je bilo iz kamna zgrajeno ognjišče, na katerem je gorel ogenj.

Princ Fernando se je spomnil na neko pravljico o stari čarovnici, ki mu jo je včasih pravila dobra dovilja Clasida.

»Prav taka mora biti ona čarovnica, kakor ta babura,« je pomislil princ.

»Kako pa se počutita ona dva, gospodič in gospodična iz daljne

turške dežele? Ste jih že naučili pokorščine?«

»Oh, oh, to imam pokoro z njima! Malo me ubogata, malo! Pa dekle bi še bilo, ampak fant! In razumeti me nočeta. Med seboj pa se vedno pogovarjata v tujem jeziku.

V kotlu je prekipelo. Sabina je krevsala k ognjišču; z dolgo kuhalnico je mešala po kotlu.

»Tako bo zajutrak gotov, takoj. Se mi je kar zdelo, da pridete danes, señor Esmeraldo.«

»Pojdi tu notri,« je zapovedal Esmeraldo princu, odprl neka vrata, potisnil dečka notri in jih zaprl.

Princ se je znašel v velikem četrkotnem prostoru. Po vlažnih skalnatih stenah so visele najrazličnejše stvari, obleke, meči, pištole, podobe, preproge, vse v neredu.

V enem kotu je stala postelja, pregrnjena s težkim brokatom. V drugem kotu pa velik kup cunj. Svetloba je prihajala samo skozi malo okno, ki je bilo izdolbeno na sprednji steni skale.

V kotu sta čepela na cunjah deček in deklica, plašno zroč na vstopivšega princa.

Začudeni in molče so se gledali nekaj časa. Princu so šinile v glavo besede, ki jih je izgovoril Esmeraldo v kuhinji »o dveh sužnjih iz turške dežele.«

Kaj pa, če sta to onadva, ki jih je Esmeraldo ugrabil njegovemu očetu? Brez dvoma — ta dva morata biti!

Princ ni vedel, ali bi se smejal ali jokal od veselja. Z razprostrtima

rokama je hitel k neznancema, objel in poljubil vsakega posebej.

»Zdaj pa ne bom več sam, ker sem vaju našel. Ah, kako sem vesel! Poslušajta: jaz sem princ iz Toleda, sin mavriškega kneza dona Pedra. Kaj ne, turški sultan, prijatelj mojega očeta, vaju je podaril mojemu očetu. Toda hudobni Esmeraldo je napadel ladjo in vaju ugrabil. Zdaj pa vaju najdem tu! Ah, kakšna tolažba zame!«

In spet je princ objemal preplašenega dečka in deklico, ki sta mislila, da se je neznanemu gospodiču zmešalo.

Dečku je bilo okrog štirinajst let. Bil je okroglega, toda bledega obraza, modrih oči in kostanjevih las. Deklica pa je bila dve leti mlajša od dečka, bledih, otožnih lic, modrih oči in svetloplavih las.

Oblečena sta bila v nekakšne pisane tunike (halje), ki so bile prepasane z usnjenimi pasovi.

»Kako vama je ime?« je vprašal princ in stiskal dečku roko.

»Jaz sem Tonček, moji sestrici pa je ime Francka.«

Bila sta Slovenca. V tistih časih so Turki plenili po slovenskih deželah. Mnogo otrok so odpeljali v sužnost, med njimi tudi Mrakovega Tončka in Francko iz Preske na Gorenjskem. Po čudnem naključju je sultan izbral ravno ta dva, da jih pokloni mavriškemu knezu, čigar ladjo so opleni morskim roparji.

In tako sta mlada dva slovenska otroka prišla v roke poglavarju morskih roparjev. Tonček je bil silno nadarjen deček. En mesec vožnje po morju med španskimi mornarji in že je za silo razumel, celo govoril španščino. Njegova sestra

Francka pa je razumela samo nekaj besed.

Mnogo sta že prejokala, žalovala po svojih roditeljih, ki so jim Turki zažgali dom, a kaj je pomagalo? Morala sta se vdati v žalostno usodo. Tonček je tolažil mlajšo sestrico, kolikor je vedel in znal. Prav za prav sta bila še srečna, da sta smela ostati skupaj in jih Turki niso ločili, kakor mnoge druge sotrpine.

In tako je pripeljala usoda tri nedolžna srca skupaj: sina mogočnega mavriškega kneza in dva uboga slovenska otroka.

»Ampak čudni imeni imata,« je povzel besedo princ. »Odkod pa sta doma?«

»Oh, najina domovina je daleč, daleč! Midva sva iz tiste dežele, kjer prebivajo Slovenci.«

»Slo-ven-ci? Tega imena pa še nisem nikoli slišal. Zelo daleč mora to biti, ker tam ne govorijo našega jezika. Ampak vseeno — mi ostane mo prijatelji, kajne?«

S toplim čuvstvom je nadaljeval princ:

»Kadar se vrnem k očetu, vaju vzamem seboj. V naši palači se bosta počutila kakor doma. Moj oče me zelo ljubi; jaz sem njegov edini sin. In vse bi dal zame. Lahko si mislita, kako bo vesel, kadar se spet povrnem k njemu.«

»Kako se imenuje tisto mesto, kjer vlada tvoj oče?« je vprašal Tonček.

»Toledo se imenuje prestolnica mojega očeta. Ampak v tistem času, ko so me ugrabili morskim roparji, nismo bili v Toledu, ampak v Valenciji. To je mesto ob morju, kjer ima moj oče letno palačo in svoje

ladje v luki. Bog ve, če se je med tem časom, kar mene ni, moj oče že vrnil v Toledo?!«

Tonček in Francka sta vsa zadržljena poslušala pripovedovanje prijaznega princa; Tonček seveda ni razumel vsega, Francka pa skoro nič; zato je venomer spraševala bratca, ki ji je raztolmačil, kakor je pač mogel.

»Pa je lepo v tistem mestu na Španskem?«

»Krasna je moja domovina, gotovo ni krasnejše na svetu! V Toledo, mojem rojstnem mestu, pa si je večna pomlad. Na velikanskem vrtu mojega očeta rasto najbogatejša pomarančna drevesa, najlepše cvetlice cveto ob belo posutih potih. Od ranega jutra do poznega večera prepevajo ptički po drevesih, v jezeru koncem vrta pa veselo plavajo zlate in srebrne ribice; ah, vse je tako nebeško lepo! Kolikokrat sem se sprehajal po vrtu z opico Diki; a zdaj je ni več; neusmiljeni lopovi so jo ulovili in prodali.«

Solze so zablestele princu v očeh, ko se je spomnil svoje ljubljenske.

»Pa nič zato! Zdaj sem srečen, da sem našel vaju; kako bo lepo, ko se bomo sprehajali po vrtu mojega očeta!«

Princa je posilil kašelj. Svetlo so mu zagorele črne oči v bledem obličju.

»Da bi le ne zbolel, preden pridem domov.«

Prvikrat je začutil princ skelečo bolečino v prsih. Tončku se je zasmilil; pobožal ga je po licih; Francka pa mu je ljubeče gladila roko.

»Pa te bo pustil Esmeraldo, da se vrneš domov? Midva ne bova

smela s teboj. Slišal sem zadnjič poglavarja, ko je pravil oni stari ženski, svoji gospodinji, da naju bo prodal nekemu trgovcu s sužnji.«

Princ se je razvnel.

»Tega ne sme storiti. Jaz ga bom pregovoril. Če mu je toliko za de-

nar, ga pa lahko dobi od mojega očeta. Tudi mene bo moral moj oče bogato odkupiti.«

Odprla so se vrata in stara Sabina je prinesla v dveh lončenih posodah zajutrak.

»To je zate, žlahtni gospodič, sem ti pripravila boljše, kakor onima dvema.«

In je postavila skledo pred princa.

»Tu pa imata vidva; pa da mi vse pojesta, če ne, bo spet žvižgal korobač!«

Jezno je postavila skledo pred Tončka in Francko, odšla s cincajo-

čimi koraki in zaloputnila vrata za seboj.

»Stara čarovnica, ne boš naju več pretepal, ne! Zlomim ti tvoj korobač! Francka, nič se je ne boji!«

Tonček je mehko pobožal sestrico, ki se je iz strahu pred Sabino stiskala k njemu.

Jed je bila zelo slaba, neke vrste koruzen močnik, pomešan z razno zelenjavo. Princ se ni dotaknil jedi; prepustil je vse svojim prijateljema. Pa tudi Tonček in Francka nista jedla s posebno slastjo nezabeljenega močnika.

Vsi trije so bili prepolni čuvstev, ki se ob tako nepričakovanem srečanju porajajo v človeških dušah.

Princ je potegnil iz žepa pomaranče in smokve, ki jih je bil dobil na Esmeraldovi jadrnici za večerjo, in jih dal Tončku in Francki.

Še dolgo so se naši trije mladi ujetniki pogovarjali med seboj. Ču-

dno se jim je zdelo, da poglavarja Esmeralda toliko časa ni na spre-gled; toda kmalu so pozabili na to in so se vdajali svojim sanjarijam.

Emeraldo je medtem stopal po kamenitih stezah proti pristaniškemu mestu Punta Grosa, kjer je upal dobiti znanega trgovca s sužnji in ponuditi svoja dva mlada ujetnika.

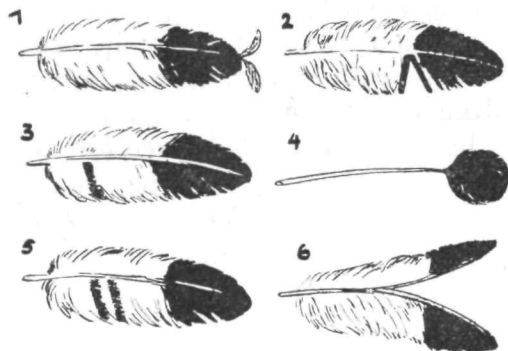
Sabini je zaupal, da se potem skrivoma ukrca na kako trgovsko ladjo, ki bo odplula proti Valenciji, kjer bo od mavriškega kneza zvičajno izvabil bogato odkupnino za princa. V krčmi pri »Morski ribi« da mu bo že zvitja Lerida poiskala med njenimi gosti zaupnega pomagača. Princa pa da ne misli izročiti knezu nazaj, ampak ga hoče vzgojiti za neustrašenega morskega roparja.

A starka Sabina ni slutila takrat, da Esmeralda ne bo videla nikoli več.

(Dalje prihodnjič.)

Kaj pomenijo indijanska peresa?

Peresa, ki so jih nekoč nosili Indijanci v laseh, ko so še kot pogumni vojščaki in spretni lovci branili svoje zemlje pred belimi ljudmi, jim niso služila le za okrasje, temveč so pomenila tudi odlikovanja, ki so jih podložniki dobivali od svojih poglavarjev.

Po vrsti in obliki peresa se je moglo spoznati, ali je nosilec tega odlikovanja usmrtil neprijatelja sam ali v družbi s svojimi tovariši, ali je bil v borbi težko ranjen, ali je prinesel svojim važne vesti o sovražniku itd.

Peresa na naši sliki pomenijo sledeče:

Št. 1. Indijanec je v dvoboju premagal sovražnika.

Št. 2. Vojščak je premagal neprijatelja in ga skalpiral (mu potegnil kožo z glave).

Št. 3. Borec je skupno s tovarišem premagal sovražnika.

Št. 4. Vojščak je prinesel važna poročila o neprijatelju.

Št. 5. Indijanec je skupno z dvema prijateljima premagal sovražnika.

Št. 6. Vojščak je bil v borbi s sovražnikom ranjen.

Poldne pri nas in drugod

Ure na naši zemlji, kakor znano, ne kažejo istočasno istega časa. Medtem ko imajo nekatere dežele (glej sliko pod črko A) poldne, je v Belgiji, Franciji, Angliji, Portugalski in Španiji ura šele enajst. Egipt, Bolgarska, Estlandija, Finska, Grčija, Palestina, Romunija, Rusija in Turčija pa kažejo tedaj eno uro popoldne. Čim dalje gremo iz dežele s sredjeevropskim časom (S. E. Č.) proti vzhodu (vzhodnoevropski čas = V. E. Č.), tem poznejša je njena ura v primeri z našo, proti zapadu (zapadnoevropski čas = Z. E. Č.) pa tem zgodnejša.

Na naši sliki vidimo pod črko B ure, ki zaostajajo za našim časom. Kadar je pri nas poldne, je v Buenos Airesu 7h zjutraj,

v New-Yorku 6h, v Chicagu 5h, v San Francisku pa 3h. To se pravi, da takrat, ko pri nas obedujemo, v teh mestih še večinoma sladko spe.

Pod črko C pa najdeš dežele, kjer gredo ure naprej. Kadar je pri nas poldne, je v Bombaju že pol šestih popoldne, v Hongkongu 7h zvečer, v Jokohami 8h, v Melbournu 9h. V Melbournu in Jokohami se torej odpravljajo otroci že spat, kadar pri nas šele kosimo.

Z zvezdico označene dežele na naši sliki imajo od 21. aprila dalje poletni čas, to se pravi, da pomaknejo svoje ure za eno uro nazaj.

B

Buenos Aires

New-York

Chicago

San Francisco

A

Z. E. Č.

- * Belgija
- * Francija
- * Anglija
- * Portugalska
- * Španija

S. E. Č.

- Danska
- Češka
- Nemčija
- Italija
- Jugoslavija
- Litavska
- Luksemburg
- Norveška
- Avstrija
- Poljska
- Švedska
- Švica
- Ogrska

V. E. Č.

- Egipt
- Bolgarska
- Estlandija
- Finska
- Grčija
- Palestina
- Romunija
- Rusija
- Južna Afrika
- Turčija

C

Bombay

Honkong

Jokohama

Melbourne

Dinski dvorec (Pripovedka)

Na prostranem otoku sredi temne Krke se je šopiril slikoviti grad Otočec. Okoli njega so šumele vitke jelke in se košatile stoletne bukke, po grajskem dvorišču so zveneale ostroge in so rezgetali konji, po obokanih dvoranah se je širil razposajeni smeh ve-sele gospode. Milanska princesa Stella je bila v gosteh pri svojih sorodnikih in zbral se je cvet dolenjskega plemstva, da občuduje njeno lepoto in njeno duhovitost.

Sedli so na iskre konjiče in mogočen splav jih je ponesel preko Krke na suho. V divjem diru so se podili čez drn in strn ob vznožju zelenih vinskih goric tja proti višinskému Hmeljniku. Stella vedno ob strani svojega ženina, ponosnega kneza Armanda, najboljšega jahača cele družbe.

In ravno njegov konj se je splašil pred jato škorcev, ki so za gozdnim ovinkom nepričakovano puhnil v zrak. Kakor blisk sta zdrvela ob vinogradih. Čez pot je ležal zlomljen trtni kolec, vanj se je spodtaknil podivjani žrebec, se zrušil in pokopal pod seboj drznega jahača. Takoj se je dvignila zvesta žival in mirno obstala ob gospodu, ki se ni več ganil. Zlomil si je tilnik.

Kakor se je bila družba vesela sestala, tako žalostna se je razšla, uboga princesa pa je namesto k poroki morala na pogreb.

Ni se hotela vrniti v svojo sončno domovino, zgradila si je na mestu nesreče ličen in utrjen dvorec in v njem preživljala svoje dni v žalosti in spominih. Okoličanom je bila dobri angel, družbe se je izogibala.

Leto dni je že tugovala plemenita samotarka v svojem dvorcu, ko je potrkal na njena vrata stiški opat Bernard. Prišel si je ogledat obsežne samostanske vinograde na Trški gori in v Grčevju in se ob tej priliki oglasil še pri veliki dobrotnici njemu podložnih kmetov, da se ji pokloni in zahvali.

Po razgovoru z opatom je zapustila otožna princesa svoj samotni dvorec, prepustivši ga Stičanom, in odšla v samostan.

Novi lastniki so prejšnje bivališče žalosti spremenili v kraj radosti in veselja. Preuredili so obširno poslopje za vinsko shrambo svojih številnih vinogradov in nazvali princesin dvorec »Wein Hof«, kar pomeni »vinski dvorec«. Ljudstvo je nemško besedo takratne gospode prikrojilo po svoje in imenovalo gradič »Bajnof«.

Ob vznožju vinorodne Trške gore se beli mogočno zidovje, ki je medtem spet menjalo lastnika, in nas spominja, da sta žalost in veselje nerazdružljiva v človeškem življenju.

Pravljica brez konca

Sultan Mustafa Gazi je zelo rad poslušal pravljice in vedno je postal žalosten in slabe volje, kadar je bilo konec pripovedovanja. Zato je nekega dne ukazal oznaniti v vsem svojem velikem carstvu, da dobi tisoč cekinov tisti, ki zna povedati pravljico brez konca.

Še istega dne se je javil v sultanovi palači Hadži Bimba, premeten

in zviti možakar z orlovskim nosom. Trdil je, da zna pripovedko brez konca.

»Najmogočnejši vseh vladarjev«, je pričel Hadži Bimba, »nekoč je bila nekje dežela, katere vladar je bil še mogočnejši kakor ti. Ta car je imel toliko njiv, da je po eni dobri žetvi napolnil z žitom žitnico, ki je bila dolga deset milj, a široka

pet. Bila je zgrajena iz trdega kamenja in dobro zaprta; le na strehi je imela majhno, ozko špranjico, ki jo je bil pozabil zazidati neki nepazljiv zidar. Toda ta luknjica je bila tako majhna, da bi komaj vtaknil mezinec vanjo.

Nekega dne se pojavi nad carstvom velik oblak kobilic...

»Aha!« vzklikne sultan. »Že čutim, da bo kmalu konec pravljice. To je ravno taka pripovedka, kakor vse druge!«

Toda Hadži Bimba nadaljuje:

»Sonce je potemnilo, ker še nikoli ni videlo toliko kobilic. Vodja te ogromne kobilične vojske pa je veselo vzkliknil, ko je zagledal ogromno žitnico: »Tu se bomo nasitili!« Tri dni je padal živi dež kobilic na carjevo žitnico, dokler ni bila vsa pokrita z lačno vojsko. Kobilice so brž našle ono luknjico. Pa se splazi v žitnico prva kolibica, vzame eno zrno in odleti. Splazi se za njo še ena kobilica, vzame eno zrno in odleti. Splazi se za to še ena kobilica in tudi ta vzame zrno in odleti. Pa se splazi še ena kobilica, vzame eno zrno in odleti, pa se splazi še ena kobilica...«

»Dobro«, reče sultan, »to si lahko sami mislimo, kako so se kobilice splazile v žitnico, kako so odnašale

po eno zrno in letele dalje. Kaj pa je bilo potem?«

»Najmogočnejši vseh vladarjev«, odgovori Hadži Bimba, »preden ne opišem, kako je vsaka kobilica prišla do svojega zrna, ne morem pravljice nadaljevati. Torej, na streho žitnice pride še ena kobilica, se splazi skozi špranjo, vzame eno zrno in odleti. Nato se splazi še ena kobilica...«

In tako je Hadži Bimba pripovedoval brez odmora dalje in dalje. Odpočil se je le ponoči, med kosilom in med večerjo. Mesece in mesece je slišal sultan vedno isto:

»Še ena kobilica se splazi v žitnico, vzame eno zrno in odleti, pa še ena kobilica se splazi...«

Po enem letu je umrl od dolgočasja in žalosti sultanov najboljši svetovalec, veliki vezir. Sultan je pa vendar hotel počakati do konca.

Preteklo je tudi drugo leto. Tedaj je sultan prekinil pripovednika:

»Ali je še mnogo kobilic?«

»Samo dvaindvajset bilijonov sedemnajst milijard tristo milijonov sedemsto tisoč devetstodevetdesetdevet jih je šel!«

Sultan vstane, ko to sliši, in pade napol nezavesten v naročje svojih služabnikov, ki ga bolnega odnesejo v posteljo. Toda Hadži Bimba je le dobil tisoč cekinov.

B. V. Radoš

Jesenska

Zavele so sape jesenske
čez pusto, megleno plan,
umrlo je cvetje na gredah,
otožen, brez sonca je dan.

V srce se je žalost vselila,
v očeh je ugasnil sijaj;
odšle so vse sanje pomladne,
mordá jih ne bo več nazaj...

Naš stari znanec Bobi — letoviščar

Bilo je letos poleti, ko so imele vesele čebele gostijo med cveti in zbirale med, sredi avgusta — mož je vpil na vsa usta: sladoled! — ko je Nuška pobasala kužka in šla ž njim na Bled.

Oj, Bled, prekrasni Bled, naše zemlje najlepši cvet, kjer se zbira odlični svet in vlada povsodi najvzornejši red.

Po jezeru plovejo čolni k Mariji, da jim srčno željo izpolni.

Na obali, kjer sonce pali, se sončijo složno veliki in mali.

V parku se punčke žogajo, pridne so, mamice na besedo ubogajo.

Psički gosti: srbski, hrvaški, pa češki, nemški in laški in naši domači vaški niso poredni, prostaški, lepo priučeni so, k redu vzgojeni, poznajo oliko in niso v spotiko.

— — Zdaj pa pride ta divjak, ki ima grehov kakor dlak.

Bobija že vozi vlak. Tih je, nekaj premišljuje in naklepe črne kuje. Mislim, da jih bo skoval, da ga bo ves Bled poznal.

BOBI NA BLEDU

Bobi skozi okno gleda,
pravi: „Ne poznam še Bleda,
kaj lenobno tu posedam,
ven grem, da si ga ogledam!“

Nuška v sobi pismo piše,
Bobi jo po cesti briše,
letoviščarje oblaja,
pravi: „Bled mi pa ugaja!“

Da prijetno bo po poti,
kar kolesarjev se loti,
ej, zabava, kratkočasje,
cepajo ko zreli klasje.

(Stražnik ga zapiše v knjigo,
Bobi mu pokaže figo.)

Že je sredi deklic kroga,
s punčkami se v parku „žoga“,
ej, to cvili, poka, piska,
Bobi v gobcu žoge stiska.

Jok otrok mu nič ni mari,
ko še Bibki žogo skvari,
reče: „Moje punčke, zdravo,
grem na sladoled in kavo . . .“

Švrk, švrk, švrk, je sredi vrta,
resk — in miza je brez prta,
hopla — bum, pod ploščo z glavo,
tresk, na tla natakar s kavo.

Hop na mizo, da pogleda,
kje je največ sladoleda,
čof, telebne med kozarce,
sladoled in sladke stvarce,

da vsi gosti zakričijo
in pred drznim psom zbežijo,
Bobi v hipu vrt izprazni,
gospodari v njem brez kazni.

Ko konča po mizah dirko,
je nakradel krasno zbirko:
novce, torbice, igračke
in z vozička drobne hlačke.

Zmagovit domov se vrača,
ne boji se korobača . . .

Opomba:

Nuška plača gostom globo,
Bobija zaklene v sobo,
odpove stan hotelirju . . .
Spet je z Bobijem na Mirju.

Velikan na Konclju

Nenadoma se je prikazal na Konclju silen velikan. Ko so šli zjutraj ljudje od Nemške vasi proti Fari k maši, je sedel na skali, tolkel z lopastimi dlanmi po zemlji in pel. Besed niso razločili, rekli so, da je bilo vse skupaj le nerazločno grmenje.

»Velik pa tako, da je groza!« so rekli.

Počasi je iz tega narasla govorica in okoli poldneva so že vedeli ljudje, da je velikanu ime Nace Kompara in da seže z nogami s Konclja prav do Nemške vasi.

Ljudje so ga hodili gledat, nekateri so lezli na Peskovec, drugi na Bradatke, vsi bi radi poznali strašnega tujca. Skrbelo jih je, kdo je, odkod je prišel in kaj bi rad.

»Joj, joj!« se je nenadoma začudil občinski tajnik. Saj še nima dovoljenja za bivanje v vasi. Konclj spada tako rekoč tudi v našo občino.«

Hotel se je izkazati pogumnega in brž je poklical občinskega slugo Toneta.

»Tu imaš pismo, uradno pismo, da veš, s pečatom in podpisom. Nesi ga na Konclj. Tam leži potepuh, Nace Kompara mu je ime. Vprašaj ga po potnem listu, ali sploh po kaki legitimaciji. To vendar ne gre, da bi vsakega tujca kar tako pustili, da bi se potepal po občini in kradel čas, kokoši in denar.«

Občinski sluga Tone je pokimal in se cmerikavo nakremžil. Bil je junačen, treh fantov se ni ustrašil, tujec na Konclju pa ni bil kar tako, sto ljudi bi pometel z enim zamahom.

»Služba je služba!« je vzdihnil vdanostno, stopil še k Lavriču na požirek žganega, nato pa krenil proti Konclju.

Bolj ko je lezel navkreber, bolj je trepetal.

»Kako naj mu pa rečem? Taki ljudje so navadno brez srca. Poveš nerodno besedo, pa te mimogrede pomečkajo.«

Srce mu je močno utripalo, ko je zavil okoli skale na Konclju. Tam pod niskimi bori je ležal velikan Nace Kompara. Obrnjen je bil proti Nemški vasi in ni slišal sluge, ki se mu je približal in se globoko priklanjal. Ko pa je Tone še nerodno zakašljaj, se je vendarle obrnil. Kosmato lice se mu je raztegnilo v nasmeh, dvignil se je napol in s krohotom vprašal:

»Kaj bi rad, človeček?«

Občinski sluga je začutil, kako ga obliva pot po vsem telesu. S tresočimi se rokami je vzel pismo iz torbe in ga ponudil velikanu. Velikan ga je debelo pogledal in ga vrgel v travo:

»Kaj bi s tem papirjem! Povej tako, če bi kaj rad!«

Sluga se je še bolj stresel, ko ga je pa Kompara pogledal z žarečimi očmi in se še bolj dvignil, se je ojunčil in razložil, kako in kaj.

»Haha!« se je zasmel velikan. »Čakaj no, precej pojdem nad župana! Misliš, da se koga bojim?«

»Vem, da ne,« je ponižno odgovoril sluga. »Ali smem zdaj oditi?«

»Poberi se, kamor hočeš!« je zarjul velikan.

Občinski sluga jo je ubral z vso naglico po bregu proti vasi. Pri prvi hiši šele se je ustavil in se oddahnil. Ozrl se je proti Konclju in — o groza! — velikan je šel za njim. Bil je velik, če bi vzpel roke, bi segel z njimi prav do neba.

»Kompara gre, Kompara gre! je zakričal Tone in stekel skozi vas. Butnil je naravnost k županu in se zadril: »Velikan prihaja!«

Tudi župan Dolfe Mršek se je prestrašil.

»Kaj pa zdaj« je pomislil.

V hišo so se zgrinjali ljudje, drug za drugim so prihajali, kakor bi zaupali v župana, ki jih bo rešil.

»Kaj pa zdaj?« so se vsi izpraševali.

»Dajte mi sabljo!« je rekel čez nekaj časa župan. Brž so mu jo prinesli.

Bila je stara, ležala je pod streho še iz turških časov. No, čez leta vse prav pride. Župan si jo je opasal, resno zavihal dolge brke, stopil na prag in pomenljivo razložil:

»Bomo videli!«

Kmalu je videl. Po vasi je prihajal Nace Kompara. Bil je velik, gledal je preko streh, včasih se je pripognil in radovedno pokukal skozi okna. Pred županovo hišo se je ustavil, nasmejaj se in rekel ljudem:

»A tukaj ste, ljubi moji! Čuvajte se, da koga ne pohodim. Kateri je pa župan?«

»Jaz sem!« je stopil Dolfe Mršek moško predenj.

»Ti si?« ga je malomarno pogledal Nace Kompara. »Torej, kaj bi rad?«

Županu je postalo vroče, beseda mu ni hotela iz grla. Nazadnje se je odkašljaj in razložil:

»Postava je taka, da moramo vedeti, kdo hodi po občini. Vsakdo se mora izkazati. Ti si pa prišel kakor cigani. Menda spadaš med brezposelne. Zato ne moreš kar tako ostati pri nas. Postava je taka!«

»Papirnata postava!« se je namrdnil velikan. »Res sem eden izmed brezposelnih. Povsod iščem dela, a zame ga nimajo nikjer.«

»Mogoče bi se kaj našlo,« je rekel župan z važnim obrazom.

»Misliš,« se je vzradostil velikan.

Župan mu ni odgovoril, odhitel je v hišo in poklical ljudi za seboj. Začeli so se prerekati, kako naj bi zaposlili velikana.

»Velik je in močan,« je razlagal župan. »prav za prav se nikogar ne boji. Če ga pustimo kar tako, bo večno ležal na Konclju, uganjal neumnosti, ponoči pa kradel. Naj bi rajši delal!«

Dolgo so se pogovarjali, nazadnje so se sporazumeli, naj bi jim velikan očistil požiralnik pod Faro. Leto za letom že zastaja voda po poljih, zmeraj javkajo, na romanje so že šli, tudi procesijo so že napravili, ampak požiralnikov pa še niso očistili in sami se nočejo. Velikan naj bi jih očistil. Za

plačilo pa bi dobil vsak dan tri hlebe kruha in dve golidi mleka.

»Tako bo prav!« so potrdili vsi ljudje.

Šli so pravit velikanu, kaj so ukrenili. Sedel je na cesti, roke je imel podvite pod kolena in ko so mu razložili, kako mislijo, je zadovoljno pokimal.

»Samo sleparite nikar,« je rekel in se vzdignil.

Drugo jutro se je Nace Kompara spravil na delo. Šel je k največjemu požiralniku. Kar z rokami ga je očistil in zlezal do pasu vanj.

»Le čakajte, tako vam uredim, da bo na veke držalo,« je obljubil županu, ki ga je prišel gledat.

Opoldne su mu prinesli tri hlebe kruha in dve golidi mleka.

»To je tvoja hrana,« je rekel župan. »Vsak dan ti jo bo dala druga hiša, začel sem jaz.«

»Že prav!« je pokimal Kompara.

Tako so tekli dnevi, velikan je delal, vaščani so ga hranili.

Nekega dne pa je prišla vrsta za kruh in mleko na skopuškega vaščana Tinača. Spekel je za velikana tri majhne hlebčke iz najslabše moke, mleka je pa nalil pol golide, drugo pa napolnil z vodo.

»Kaj bi ga razvajali, nemarneža,« je godrnjal, »saj niti ne ve, kaj je kruh

in kaj mlekò, ko je drugačnih jedi va-
jen. Saj nisem norec, moke je škoda,
mleko pa dobro prodam. Poleg tega pa
moja zemlja itak ni nikoli pod vodo,
nepravično je, da ga moram tudi jaz
krmiti.«

Ko je velikan dobil hrano in je ves
žejen pokusil mleko, se je namrdnil.

»To je voda!« je zarežal.

Ugriznil je v hlebček in grizljaj iz-
pljunil.

»Kaj si mi prinesel!« je zakričal nad
Tinačem. Vzdignil je obe golide in jih
razbil na njegovi glavi, nato se je raz-

kačen spustil nad požiralnike, jih v
trenutku zamašil in pokvaril vse, kar
je napravil.

»Tu imate, mešetarji skopaški!« se
je krohotal.

Nato se je obrnil proti Pogači in
izginil v gozdu. Ljudje so vreli na ko-
nec vasi in trepetaje zrlji na razdeja-
nje. Pri prvem deževju je bilo vse po-
lje pod vodo in je še danes. Nihče si
ne upa očistiti požiralnikov.

»Jaz bi jih že,« pravi marsikdo, »a
mene se to ne tiče, mojega polja ni-
kdar ne poplavi — — —«

Siromak in hruške (Kitajska narodna pripovedka)

Bogat posestnik je pripeljal nekega
jesenskega dne poln voz krasnih
rumenih hrušk na trg. Oholo je stal
poleg voza, in ker so bile njegove hru-
ške velike, lepe in sočnate, jim je na-
stavil tako visoko ceno, da jih nihče
ni hotel kupiti. Mimo je prišel siro-
mak, ves raztrgan in gladen, videl le-
pe hruške in prosil prodajavca, naj mu
v Boga ime podari eno.

— Samo za denar, je odgovoril po-
sestnik.

— Toda jaz lepo prosim samo za
eno, in ti jih imaš cel voz.

— Proč! se zadere posestnik nanj.

Ljudje so to čuli in kmalu se jih je
nekaj nabralo okoli voza. Prigovarjali
so prodajavcu, naj da revežu vsaj eno
hruško, najmanjšo ali pa nagnito.

— Nisem prišel na trg, da poklan-
jam, temveč da prodajam. Če bi po-
klanjaj, bi sam postal revež.

In spet psuje siromaka, dokler ne
pride čevljar, kupi eno hruško in jo
podari siromaku. Ta jo takoj prične
jesti ter pripoveduje ljudem, da ima
tudi on mnogo lepih hrušk, a ni tako
trdosrčen človek, kakor ta prodajavec,
temveč je pripravljen, da vse svoje
sočne hruške porazdeli med ljudi.

— Pa če jih imaš, zakaj potem pro-
siš tega prodajavca? ga sprašujejo
ljudje.

— Zato, ker rabim hruškino seme.
Le pogledjte!

Pri teh besedah izpljune iz ust v
roko črno pečko in jo ob potu zagrebe
v zemljo. V bližini so sedeli delavci
in obedovali. Te prosí za žličo juhe in
z njo zalije seme. Nenadoma začne se-
me kaliti, kal raste, iz nje nastane dre-
vesce, ki požene liste, a tudi to dre-
vesce raste s strahovito brzino. Naen-
krat stoji pred začudenimi gledavci
velika hruška, ki začne cveteti. V ne-
kaj trenutkih nastanejo iz cvetov ve-
liki sočni sadeži. Siromak spleza na
hruško, obira sadove ter jih meče oko-
li stoječim, dokler ni hruška obrana.
Nato spleza z nje dol, izruje drevo iz
zemlje, ga dene na rame in odnese.

Ves ta čas je stal posestnik med
ljudmi in opazoval čudo, ki se je go-
dilo. Ko je siromak odšel in so se
ljudje razšli, je zapazil, da na njego-
vem vozu ni niti ene hruške več. Sedaj
je spoznal, da je žrtev prevare in da
to ni bil nikak siromak, temveč čarov-
nik, ki je ljudem razdelil njegove hru-
ške. Ob enem je zapazil, da njegov
voz nima več ojesa. Ves divji teče
čim najhitreje za čarovnikom. Izven
mesta najde poleg ceste svoje oje, iz
katerega so še rastle hruškove vejice.
Sedaj je spoznal, da je bilo njegovo
oje tisto drevo, s katerega je čarovnik
delil ljudem hruške. Del ga je na ra-
me, se vrnil k svojemu vozu in ga za-
smehovan od ljudi peljal nazaj domov.

B.

Deček iz sirofišnice (Povest)

Na Logondrovem

Tam je naš Tonček našel sledeče osebe: Mlinarja »Kapo« — kar pomeni glavo. To je bil debelušen, tudi ob nedeljah vedno bel, že ves siv možak. Zelo zgovoren pri kaplji terana. Potem staro Lucijo s koščeno brado in kljukastim nosom. Na skrivnem je rada pokušala vsebino velikih sodov Logondrove kleti. To se ji je poznalo na nosu; dejali so ji prav za prav »Lucka«, ker ga je rada luckala, kakor so hoteli vedeti opravljivi jeziki. Ko je zagledala goste, je hitela zaklepat vrata v hram, v podstrežje med jabolka in druge dobrote. Bila je jezikava, prepirljiva, ugnala bi še vraga, srca pa mehkega, čeprav ga ni nikomur kazala. V hlevu je pazil živino Pičino — kakih trideset let staro, majhno in zahrbtno človeče, ki je prišlo od laškega Vidma, bržkone je bilo zraslo kje pod kalabrijskim soncem — črna polt, kakor oglje črni lasje in spačen slovenski jezik so ga razodevali. Naposled je Tonek spoznal gospodarja Logondra, samca v najboljših letih, človeka ravne besede, zlatega srca, ki ga ni nosil na dlani. Zahteval je popolno pokorščino, kar je dejal, je bilo kakor pribito. Okolu njegovega doma so ležale velike njive, glavne dohodke pa mu je donášal mlin in kupčija z moko na debelo. Močna hiša iz rezanega kamnja je stala sredi murvinih drevov, mlin na pet koles in stop je bil streljaj proč ob Soči. Skladišče moke je stražil močan kraški ovčar Čuvaj, ki je vsakemu pokazal vrsto rumenih zob.

To je bil torej Tonkov novi dom, tu ob Soči je začel novo življenje. Mirno je gledal v bodočnost, le svetli spomini na življenje v sirofišnici so še ostali in temu se je reklo Tonkova mladost.

Naslednji dan se je vrnil Logonder iz Gorice. Poklicati je dal oba gosta. Jože mu je izročil Strgarjeve pozdrave in predstavil Tonka.

»Torej ti si tisti junak, ki bi rad videl svet?« — kratko se je nasmel. »Sveta je tu okoli baš toliko ko tam doli pri vas: drugačen je, to je res. Kaj pa, ko se boš tudi tukaj naveličal?« Tonek je bil v zadregi, na to možnost ni mislil, zato so bile negotove njegove besede.

»Tu je lepo in Soča je blizu, mislim...«

»Nikar preveč ne misli. Pojdi k mlinarju, on ti pokaže delo. Če boš priden, bova prijatelj. — No, le pojdi.«

Tonek je poparjen odšel, takega sprejema ni pričakoval. Molče je poslušal mlinarja, ki mu je zgovorno popisoval delo. Tonek je pa molčal in brez zanimanja poslušal nauke. Mlinar ga je skušal tolažiti.

»Po domu se ti toži, nikar si ne ženi k srcu! Tudi jaz sem moral zgodaj za kruhom v tujino.« Prišel mu je glasno pripovedovati zgodbo svoje mladosti, kajti ropot je bil v mlinu velik: kamni so mleli, stope topotale in luščile pšeno, voda je šumela skozi rake na ogromna mlinška kolesa. Niti slišala nista, kedaj je Lucija prišla in zavreščala:

»Pej mi postopata in dan kradata; da bi vaju kopita! To bo gospodar vesel!« in že je odkinkala v hišo tožit. Kapo je jezno zavpil za njo:

»Oj, Lucka, če bi znali sodi govoriti — leščerba zakajena! Te se pa le boj, Tonek. Če bo kdaj kaj hudega, kar povej mi, ji bom že podkuril.«

Lucija seveda ni opravila ničesar, ker je gospodar vedel, kako je z njo. Vse prilike pri hiši so bile take, da so že prvi dan zagrenile Tonku veselje. Z neprijetnim občutkom se je lotil odkazanega mu dela. Kapo ga je ljubeznivo poučeval v vsem; tu je pomagal vzdigniti težko vrečo, tam je priskočil in nasul novega zrnja na prazna kamna in odpiral težko zatvornico, da je voda veselo zdrvela na kolesa. Sploh mu je skušal lajšati težki začetek. Tonek se je hitro oklenil dobrega mojstra in postal razumen dečko, da ga je bil starina vesel. Kmalu je spoznal vse skrivnosti v mlinu. Zgodaj je vstajal, pozno legal, kajti obljubil si je vztrajati in se učiti, pa makar če Lucija zbesni nad njim. Kadar je godrnjaje postavila predenj trdo zasluženno jed, ga niti pogledala ni, vedla se je, kakor da ga ne vidi.

»Nič si ne stori iz tega, Tonek! Lucka je brljava, da nikogar več ne vidi; čudno, da še sode najde v kleti,« je modroval in tolažil Kapo.

»Meni je še ljubše, da me ne vidi,« je odvrnil Tonek. In res! vse eno mu je bilo. Logonder je včasih pokukal v mlin, rekel pa ni nobene. Tako je potekalo Tonkovo življenje zelo enolično. Tekom časa se je naučil, kako se goje sviloprejkine gosenice. V zaprtih prostorih so jim

pokladali murvino listje. Ko se je gosenica zapredla v rumenkast kokonček, so jih v vroči krušni peči umorili, da niso izlezli metulji in pokvarili kokonov. Te so poslali v Strašice pri Gorici, kjer je bila tovarna za svilo. To delo je vodila Lucija in hudobno dražila Tonka na ta način, da mu je vedno preiskavala žepe, da bi ne odnesel kakega kokona. Tonek je tudi to potrpel, čeprav bi ji najraje pokazal kremplje. Z otroki iz Gradiške ni imel nobene stika. Najbolj zadovoljen je bil, kadar je v prostem času sedel ob Soči in se radoval njene tihe modrine, ali pa lovil rdečepikčaste postarvi; saj v tej vodi jih je več kot dosti. Naučil se je torej tudi te umetnosti, pri vsem tem pa ni bil zadovoljen. Vsak dan je postajal bolj zamišljen, v njegovem srcu se je oglašal oni ciganski nemir, ki žene človeka iz kraja v kraj. Vsak dan je delal, vedno isto, in to ni prijalo njegovi nemirni naravi; zato ni čudno, če se je vedno odločneje oglašalo: proč, v svet! Spomnil se je gospodarjevih besed. Kako prav je imel takrat, ko mu je dejal, da se bo naveličal!

Minila je zima, ki je bila prinesla nekaj snega. Prejel je pismo od Bineta. Temu se je godilo dobro, v trgovini je bil že za »višjega« učenca. Tudi Ivček in Strgar sta se ga spomnila s par vrstami.

Nekega dne se je oglasil oni tujec iz Tržiča. Stopil je v mlin, ko je Tonek slonel ob lijaku in opazoval zrnje, ki se je počasi kotalilo med kamna.

»Kako ti je, moj mladi znanec?«
Tonek se ga je razveselil.

»Hvala lepa, gospod, samo — dolgčas mi je postalo.«

»Dolgčas? Po čem?« se je nenadoma oglasil Logonder izza vrat.

»Pusti dečka, naj pove, kar ga teži. No, le povej!« Tonek se je obotavljal, sram ga je bilo gospodarja.

»V Gorico bi rad šel in kako knjigo si želim, tako o tujih deželah.«

»Vidiš, to je naša sončna Goriška; tam je Vrtojba, Bilje, Špacapani.«

Zdrvela sta čez Vipavščico, ki se je privila izpod Nanosa.

»Glej v daljavi Gorico! Tista kopa nad njo je hrib Sabotin, Sv. Michael v ozadju in vmes Sv. Gora, še bolj desno je Trnovski gozd. Le naglej se, radovednost mlada. Čisto

»Glej, glej! Gospod mlinarček bi rad odpotoval, haha!«

»Jaz sem dečkovega mnenja, prosim zanj — Ivan — čuj, to mu lahko ugodiš.«

»Meniš?« Logonder je pomežiknil tovarišu in ga prijel pod roko, odšla sta proti polju. Tonek je z negotovim upanjem zrl za njima, potem se je žalostno obrnil k delu.

Neko jutro sta z Logondrom odpotovala v Gorico. Skozi rodovitno, že vso obdelano ravnino je drvel vlak in Tonek ni mogel odtrgati oči od te krasote. Kmetje so delali po poljih, iz vinogradov je pozdravljalo zelenje in viničar je privezoval dolge trtne odganjke. Vsepovsod je kraljeval mir, sto in sto pridnih rok je imelo opravka z zemljo.

tam daleč v ozadju so tirolske gore.«

Tonek je kar požiral. Poletje je valovalo nad tem zemeljskim rajem. Sonce je z milo lučjo blagoslavljalo plodno ravnino, z nizkimi vinorodnimi brdi zaraslo. Bele hišice so bile vse okoli, kakor bi nametal drobnega peska v sočen travnik.

»Tudi ta zemlja je moja domovina!« je vzdihnil s kipečim srcem. Logonder se je ganjen nasmejal.

»Najina je, naši ljudje so še vse povsod tod okoli. Tja preko« — pokazal je na zahod — »je že Italija.« Obraz se mu je zmrčil in do Gorice ni črnil besede. Tonek se ga ni upal vprašati po vzroku, kaj kmalu je pozabil njegove besede in srkal neskončno lepoto Goriške. Na

postajah so vstopali zdravi ljudje, krepko življenje je sijalo z obrazov in sleherni je govoril Tonku prijetno zvenečo domačo govorico. Z žarečimi očmi je gledal sedaj ljudi, sedaj vasi in brda, kjer je domoval rod, po jeziku brat. Nič več ga ni prevzemal občutek osamelosti, bil je brat med brati, ki so čutili eno: ljubezen do iste domovine, kjer se čuje ob vsakem kamnu slovenska govorica, kjer kmetič poganja vola — tihot! in razume ga delavna živina, kjer se je naučila ptica pesmi in še vetrič — kakor bi se bil porodil v

domačih tleh, ljub, miren in prijazen je njegov dih. Močna domovinska ljubezen je bila tista moč, ki je Tonku vlila novih sil. Ko sta z Logondrom merila živahno Gorico, je stopal za njim kakor bi bil na domačem dvorišču, ni ga strašila množica vtisov kakor takrat v Trstu.

Opoldne sta stopila v gostilno in zaužila kosilo. V kavarni mu je gospodar naročil sladoled. Tonek se ga je močno razveselil, zakaj bilo je vroče, kakor bi sedel na krušni peči.

(Dalje prihodnjič.)

Sokolske svečanosti v Ljubljani

Letošnji Vidov dan v Ljubljani je ostal v trajnem spominu vsem, ki so ga doživeli. Prinesel je nepričakovano mogočno zmago-slavje jugoslovenskemu Sokolstvu in jugoslovenski narodni in državni misli in je zapisan z zlatimi črkami v zgodovini Ljubljanskega Sokola, ki je praznoval letos 70 letnico obstoja. Ljubljanski Sokol je lahko res zadovoljen z mogočnim uspehom, Ljubljana pa ponosna nanj.

Sokolski zlet je presegal vsa pričakovanja. Po rahlem nočnem deževju se je Ljubljana sveža predramila v jutru Vidovega dne, še lepša, še bolj okrašena, v morju zastav, prepolna pa tudi cvetja in zelenja. — Mirno lahko trdimo, da je sprejela prestolnica dravske banovine ta dan v svojo sredo nad 40.000 gostov, sokolskih in drugih. Po vseh železniških progah, ki vodijo proti Ljubljani, je prispelo te dni na glavni kolodvor 20 posebnih vlakov. Ljubljana je preko noči postala velemesto. Slikovitost vseh teh množic so pa kar najučinkovitejše povečale pestre narodne noše iz vseh pokrajin Jugoslavije, iz Češke, Poljske in Rusije, ko so že sami sokolski kroji dali našemu mestu izredno lepo sliko in živahnost.

Izmed mnogoterih svečanosti, ki so bile v zvezi s sokolskim zletom, naj omenimo le javno telovadbo, ki je bila krona vse vzorno urejene prireditve, razvitje novega sokolskega prapora, ki ga je ob 70 letnici po-

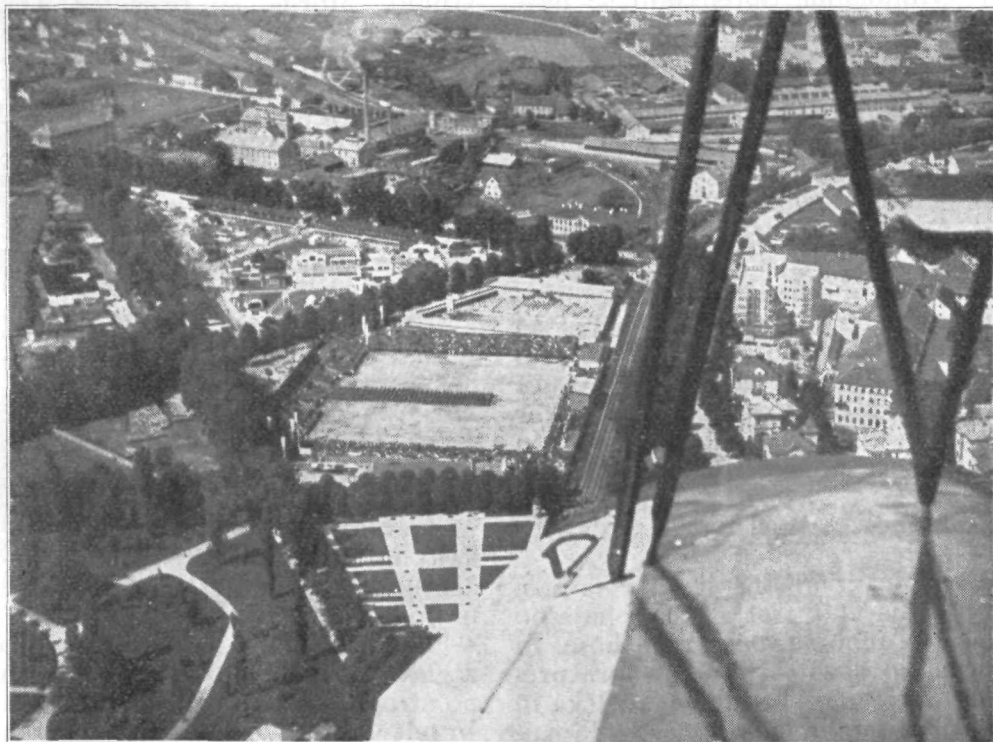
klonil Ljubljanskemu Sokolu Nj. Vel. kralj Aleksander in izročitev kraljevega meča Ljubljanskemu Sokolu. Za javno telovadbo, ki ji je na zletišču prisostvovalo 30.000 ljudi, mnogo tisoč jih je pa moralo radi pomanjkanja prostora oditi, je bilo prijavljeno 10.000 članov, ki radi premajhnega prostora seveda niso mogli nastopiti naenkrat, temveč le v skupinah po 3300. Vse tribune in stojišča na telovadišču so bile nabitó polne svečano razpoloženega občinstva. Pri javni telovadbi so nastopili člani Jugoslovenskega Sokola, češkoslovaški Sokol, ruski Sokoli, jubilar Ljubljanski Sokol, gojenci inženjerske podčastniške šole iz Maribora, kmečke sokolske čete v narodnih nošah iz Niša, Sarajeva, Cetinja, Bjelovara, Banjaluke itd. — Odlično je nastopila tudi strumna četa naše kraljevske vojne mornarice. Med vihar-nim vzklikanjem občinstva za naš Jadran je prikorakalo na telovadišče 192 mornarjev v belih hlačah in z belimi čepicami. Ob zvokih veličastne himne »Buči morje Adrijansko« so izvajali simbolično telovadno skladbo tako vzorno, da je občinstvo že med izvajanjem prirejalo našim vrlim pomorščakom silne ovacije.

Najsvečanejši trenutek dneva je bilo razvitje novega sokolskega prapora. Ko je pred glavno tribuno v krasnem razporedu stalo članstvo Ljubljanskega Sokola od najstarejših telovadečih članov do najmlajših Sokolčev in Sokoličk, jih je nagovoril gospod Marič takole:

»Po naročilu Nj. Vel. kralja, vzvišenega kuma in darovalca, izročam to zastavo, simbol naše velike in močne domovine, Ljubljanskemu Sokolu kot znak Njegovega visokega spoštovanja in odlikovanja, čestitajoč vam obenem k temu visokemu odlikovanju. Bodite močni in ponosni in prizadevajte si, da boste povsod in ob vseh razmerah vredni zaupanja in pozornosti, ki jo vam tudi ob tej priliki izkazuje Nj. Vel. kralj. Pod to zastavo, visoko dvignjeno v moški

ralj boriti za vstopnice, učinkovita izvedba vseh vaj, vse to je ostalo in mora ostati v nepozabnem spominu vsem. Ravno tako veličasten je bil tudi nepozabni sprevod, v katerem je skozi belo Ljubljano strumno korakalo preko 30.000 Sokolov, pozdravljanih in s cvetjem obsutih od navdušenih množic.

Kar smo videli in dojeli na Vidov dan, nam je vlilo prepolno nove vere v uspeh dela za preporod Slovanstva v duhu sokol-

Kako je letalec videl telovadišče in okolico

roki, zbrani v močno falango ter pod vodstvom viteškega sina kralja vašega starešine, Nj. Vis. prestolonaslednika Petra, korakajte samo naprej, smelo, ponosno in zmagovalno k svojemu cilju, k uresničenju vaših idealov in nad, ki jih stavljata v vas kralj in domovina. Zdravo!»

Odposlanstvo Sokola je prevzelo prapor, ki mu ga je izročil prvi podstarosta SKJ brat Gangl, nakar je zabučalo na zletišču kakor morje, velikanske ovacije, ki kar niso hotele pojenjati, so zaorile našemu kralju in Sokolu.

Pestra slika, ki jo je nudilo telovadišče, velika množica ljudi, ki so se takorekoč mo-

ske ideje. Vidov dan se po tako srečno končanem javnem nastopu slovanskega Sokolstva razrašča v eno tistih veličastnosti, ki jim človek skoro ne najde besede.

Nam Jugoslovenom, posebno pa sokolski mladini, je bil ta zlet pobuda za poglobitev narodne zavesti v našem narodu. Prekrasni prapor, ki ga je sprejel Ljubljanski Sokol od našega narodnega kralja za sedemdesetletnico dela na slovanskem jugu, naj plapola v Ljubljani, prestolnici ob meji, naj zove k novemu, neutrudnemu delu, v boj za vse lepo in blago, v zmago!

Vse za kralja, za narod, za Jugoslavijo! Zdravo, zdravo, zdravo!

Urška je v postelji. Zjutraj na vse zgodaj je bila vzela žlico ricinovega olja, prhh! — in nepremično opazuje tri muhe, ki so se lotile odlomljenega koščka sladkorja na mramornati plošči nočne omarice. Obračajo se po njem kakor delavci v kamnolomu. Sprehajajo se navzgor in navzdol po vzboklinah in dolinah koščka, ližejo tukaj, sesajo tam; včasih se vstavijo, se pogladijo z nožicami preko hrbta in privzdignejo krila, ali pa objamejo glavo in si jo umivajo.

Neumne živali!

»Muhel!« zakliče Urška ukazuje.

Kaj še. Nobena se ne zmeni zanj, vse tri ji obračajo hrbet in navdušeno ližejo sladkor. Pribrenči nova, leta sem in tja, se zopet dvigne in — kako je to? pravkar so bile štiri. Sedaj jih je pa pet. In šesta leze po predalčku. Ne, to je od sile!

»Muhe!« zakriči Urška, sedaj res jezna.

Oh! le kriči! Ena ji sede na nos, druga na uho; tretja se sprehaja po laseh. Muhe se ničesar ne boje. In brenčijo dzzzz! in Urška mora prenašati zbadanje njihovega rilčka in dotik njihovih lahkih, nerodnih trupel.

Moj Bog! kako so sitne!

Ne smete misliti, da je morda Urški za košček sladkorja. Če ga ni pojedla, je to znak, da je pohrustala že tri po ricinu, da bi pregnala slab okus. Uhh! Prhh! — Ampak ona ne dovoli, da bi se muhe polastile tega, kar ni njihovo, ne dovoli pa zato, ker so ji muhe zoprne.

Lenuhinje so. Kaj delajo od jutra do večera, ko tekajo po šipah, zavesah, robovih pohištva? Nič! Sprehajajo se.

Sprehajajo se po vrču za vodo. Seveda ne zato, da bi se umile. Sprehajajo se po zrcalu, — kaj neki tam

iščejo, po stolah, po Urškini obleki, po kropilniku. Lenuhinje. Še pajek dela. Prede svojo mrežo tako hitro, tako spretno. Zanimivo ga je opazovati... od daleč. In čebele! kako se jim mudi! Prav za prav so muhe res prismojene. Spodiš jih, pa se vrnejo. Morda so trmaste? Da, ampak poleg tega tudi neumne. Če ubiješ eno, prilete druge. Nič jih ne prestraši, nič jih ne utruji. Vendar ti nagajajo, če jih hočeš ujeti. Človek bi dejal, da imajo povsod oči. Stara Micka trdi to. Slepe gotovo niso, ampak gluhe, morda. Nu! Evo jih cel regiment v naskoku, niti najmanjše beline sladkorja ni več videti. Kar mrgoli jih.

»Zdaj pa, čakajte...«

Urška jih z velikim zamahom junaško prepodi, zgrabi košček sladkorja in ga vtakne pod vzglavje. Tako...! Mar mislite, da bodo tako prebrisane in ga poiskale tam? Ne, vračajo se na prazen prostor, sesajo marmor in nočno omarico. Čakajo. In Urška misli v svojem ogorčenju, da bi bile najkrutejše muke premile zanje.

Nekaj pa muhe le znajo. Hodijo z glavo navzdol po steni in tekajo po stropu. To mora biti zelo težko. Vendar znajo to imenitno. Morda je treba le vaje.

Bogve, če ne bi tudi Urška tega znala, če bi vsako jutro malo vadila... Čudno je to, da se jim ne vrti v glavi. Kadar Urška skloni glavo k tlom, ji udari vsa kri k sencem in zvrtil se ji. Nekoč se je bila zleknila po tleh in je dolgo časa nepremično gledala v zrak in si domišljala, da je soba postavljena na glavo, da ona visi na stropu, in da je to, kar gleda nad sabo, pod. To ni dolgo trajalo. Z izbuljenimi očmi se ji je zdelo, da pada v praznino, s strahom se je bila oklenila noge mize. Od tedaj si ne upa na vrtu preveč gledati v nebo, z glavo navzdol,

med nogami. Zdi se ji, da se bodo noge odločile od tal in da bo omahnila v praznino.

To so slabi pogoji za posnemanje muh. Vendar, če pogumno poskusi... Vsaj poskusi lahko. Kadar muhe hodijo po zidu, se ne poslužujejo svojih kril, ampak le rok in nog. Res, da jih imajo tri pare. Ampak prstov pa le nimajo. Če bi Urška poskusila!...

Urška poskusi. Dvigne svojo dolgo nočno srajčko in, stoječa v postelji, z dlanmi oprtimi ob steno, dvigne nogo, se privzdigne s težavo, pade. Brez dvoma zato, ker nima opore. Če bi poskusila v kotu, če bi se oprla na eno steno in splezala po drugi navzgor... Hitro oporo! Na vzglavje postavi stol, na stol pručko, na pručko blazino. Morda moraš biti v izvestni višini, da lahko lezeš po steni. Morda postaneš potem lažja.

Urška se trepetaje požene, z nožico se udari ob stol. Stavba ni bogve kako trdna, kdo se meni za to. Čuti, da se ji bo posrečilo. Na vrhu je. Opre se na steno, vpre nogo, se nasloni z dlanmi, se požene,

leze kakor muhe. Kdo ve? Morda bo celo zletela! Štrbunk! Hiša se podira, stol zleti semkaj, pručka tjakaj, svetiljka se razbije, Urška

strmoglavila na tla in vidi vse zvezde. Kaj ji je pognalo na čelu? Veliko je kakor jajce! Kaj ima na kolenu? Rdeče je. Plane v jok.

Koraki, šum! Kako naj prizna, da je hotela posnemati muhe, umazane, neumne muhe. Urška je prepričana, da se ji muhe smejejo in se ji bodo smejale vekomaj!

Po P. in V. Margueritteu — P. Ks.

Oskar Hudales

Kaj je povedal boter Matjaž

Afrika — nekdanj

Skoraj vse počitnice sva bila z doma, Franček pri stricu v Ljubljani, jaz pri teti v Mariboru. Prav dobro se nama je godilo. Mnogo zanimivega sva doživela in boter Matjaž naju je moral nekaj večerov potrpežljivo poslušati, da sva mu povedala vse počitniške doživljaje. Kar kosala sva se, kateri je videl ali slišal kaj bolj zanimivega.

»Jaz«, je dejal Franček in se bahato vzravnaval, »jaz sem v Ljubljani videl zamorca, da veš! Kola Ayay mu je ime in še inženir je povrh.«

»Prava reč!« sem ga malomarno zavrnil. »Ali misliš, da v Mariboru ni bilo nobenega zamorca? Tudi tam smo imeli ene-

ga. Ta sicer ni bil inženir, ker to je danes že itak vsak deseti človek. On je boksar in se imenuje Tom Sayer. Tako imenitno je boksnil nasprotnika, kakor bom jaz tebe, če se misliš še dolgo repenčiti nad menoj.«

»Mir!« je boter krepko posegel v najino pričkanje. »Komaj sta nekaj dni skupaj, že se zopet prepirata. Vidi se, da sta se vsak svojemu zamorcu dovolj čudila, ker sta ga videla sredi samih belcev. Gotovo bi vaju zamorci toliko ne zanimali, če bi jih videla v njihovi pravi domovini. To menda vesta, kje je domovina zamorcev.«

»V Afriki vendar!« sva vzkliknila nekoliko užaljena, da ima boter take slabe misli o najini učenosti.

»In v severni Ameriki,« je pristavil boter.

»Oho!« sem se drznil podvomiti. »Kolikor jaz vem, prebivajo v severni Ameriki samo Indijanci in evropski priseljenci. Zamorce so menda s pošto poslali tja.«

»S precej žalostno pošto, dal!« je odvrnil stric. »Čudno se mi zdi, da kljub vsej učenosti o tem nič ne veš.«

Osramočen sem molčal na veliko Frančkovo veselje, boter pa je nadaljeval:

»Radoveden sem, kakšne pojme imata sploh o Afriki. Najprej mi bosta povedala, kako si predstavljata črni kontinent, potem vama bom jaz natočil čistega vina.«

Šola pod palmami

»Jaz že vem, kakšna je Afrika« je pričel Franček z zarečimi očmi. »Tam so široke, neskončne stepe, nad njimi jeklenomodro nebo. Zemlja je rdečkasta, poraščena s temnozeleno travo. Trava kamor pogleda oko. Le tu in tam moli iz te vesoljne trate skrivljena akacija, ali pa čepi sredi stepe kup stožčastih zamorskih koč kakor jata preplašenih jerebic. Med njimi se sprehajajo v cunje, predpasnike in kože oblečeni domačini čokoladne barve, oboroženi s sulicami in loki. Pred kočami sede zane-marjene zamorke in v taktu drobe žito v okornih možnarjih. Za vasjo se pasejo suhe koze in mršave kokoši, v travi se valjajo sestradani psi. Dan za dnevem se potniku pojavljajo take slike. Le včasih je treba prečolnariti spenjeno reko, ali pa srečaš čredo divjačine, antilop, gazel in žiraf.«

Boter je samo pokimal in mi velel, naj še jaz povem, kako si predstavljam Afriko.

»Kadar čitam kako zgodbo, ki se godi v tej črni zemljini,« sem povzel besedo, »vedno so mi pred očmi ogromni pragozdovi. V njih rastejo drevesni velikani, visoki po 50, 60, celo 70 metrov. Drevje raste na rjavkasto rdečem močvirju in je

prepleteno z najbujnejše cvetočimi ovijalkami. Na razsežnih jasah sredi pragozdov bivajo v bornih vaseh ljudožrci. Na vrtovih goje sladke banane. Trume opic in pisanih ptic se gugljejo po drevju. Krvoločne zveri in strupene žuželke preže na potnika, ki si s trudom utira pot med strašno goščavo. Včasih prereže gozd kakor ogromen nož mirno se valeč veletok. V njegovih valovih se valjajo pošastni vodni konji in požrešni krokodili. Na razsežnih veletokovih bregovih, posutih s finim peskom, postopajo štor-klje in druge vodne ptice, ali pa se tam poliva z vodo čreda debelokožnih slonov.«

»Oba imata prav,« je pripomnil boter, ko sem končal. »Afrika je taka, kakor jo je opisal Franček, a tudi taka, kakor si jo predstavljaš ti. Le nečesa nista oba omenila. Niti besedjice nista rekla o afriški kulturi. Nič se ne smehljajta! Tudi Afrika ima svojo kulturo, kakor vsaka druga zemljina. Vsaj imela jo je. Ne smeta pa misliti, da govorim o oni kulturi, ki so jo v Afriko zanesli Evropci. Nikakor ne! Vidita, to je zelo zanimiva reč. še ni sto let, ko si je vsak Evropec predstavljal Afriko tako, kakor vidva. Vsi so videli v njej brezupno deželo, zastrupljeno z mrzlico, deželo pustolovcev in misijonarjev. Nje prebivavci so se smatrali za barbare, suženjsko ljudstvo. Če so Evropci kje v Sudanu naleteli na velika črnska mesta s stotisoči prebivavci, spretnimi, dobro oblečenimi obrtniki, so to pripisovali vplivu Arabcev. Šele mnogo pozneje se je upalo v osrčje Afrike nekaj junaških raziskovavcev, ki so ovrgli to zмотo.

Pred mnogimi stoletji so se v Gvinejskem zalivu zasidrale prve evropske ladje. Ko so se mornarji izkrcali v Veidi, so od začudenja široko strmeli. Vsa dežela je bila preprežena s širokimi, ravnimi cestami, obdanimi z drevoredi palm in drugega drevja. Dneve in dneve so lahko potovali, povsod so videli razsežna, skrbno obdelana polja, oblačila, ki so si jih bili sami stkali. In kakšno je šele bilo tedaj nekoliko južneje v Kongu! Velike in mogočne, dobro urejene države, kojih prebivavci so se oblačili v svilo in baržun. Obrtništvo je bilo razvito do najvišje stopnje. Kultura vsepovsod! — Ravno tako je bilo tedaj življenje na vzhodni obali, v Mozambiku. Pomorščaki iz 15. do 17. stoletja pripovedujejo, da je v tistih časih cvetela ta kultura v vsej Afriki južno od pasa saharskih puščav. V nemških mestih Dresden in Ulm hranijo iz tiste dobe različno posodo, orodje, orožje in nakit; vse to je tako okusno in umetniško izdelano iz kovine ali slonove kosti, da se

ti izdelki lahko kosajo z evropskimi iste vrste in istega časa. Tam so shranjena tudi afriška oblačila. Sijajen baržun so tkali iz najnežnejših listnih delov neke vrste banan. Bleščeče, nežno, mehko in voljno »svileno« blago so Zamorci izdelovali iz nitk palminih listov.

Dandanes tega ni več.

Vso to krasoto so nadomestili izdelki evropske industrije, ničvredno bazarsko blago.

Afriške kulture ni več. Roko v roki sta jo uničili Amerika in Evropa. To se čudno sliši, kaj ne? Mi, Evropanci, najkulturnejše pleme sveta, da bi bili zmožni takega surovega razdiralnega početja? In vendar je to bridka resnica.

V tedaj na novo odkrito Ameriko so vrele trume evropskih priseljencev. Novi svet je ponujal vsega v izobilju. Plodne ravnine in rud bogate gore so kar kričale po obdelovanju in izkoriščanju. Toda — de-

lavcev je bilo premalo. Tedaj so se »kulturni« Evropanci spomnili na Afriko in njene črne prebivavce. Črnci je rojen za sužnja... Nad sončno Afriko so prišli usodni dnevi. Evropski osvobjevalci so z ognjem in mečem razdirali afriška mesta in vasi, ropali, razbijali, uničevali, stotisoče Afričanov so odpeljali v sužnost na plantaže v Ameriko, kjer so v nečuvnem trpljenju pridelovali svojim okrutnim gospodarjem kavo, sladkorni trs in bombaž.«

»Sedaj veš,« se je obrnil boter proti meni, »s kako žalostno pošto so prišli Zamorci v Ameriko? Oni so bili tisti, ki so s svojim suženjskim delom ustvarili osnovo za vsa ona bajna bogastva ameriških bogatinov. Afriška kultura, nekdanji tako cvetoča, je morala izginiti na račun newyorških nebotičnikov. Potomci teh sužnjev žive še danes v Ameriki. Kulturno so se dvignili na povsem evropsko stopnjo, a so vendar še danes državljanji druge vrste, prepuščeni preganjanju in izkoriščanju...«

Manica

Skopušni bratje

Imel je oče tri sinove, katerim je že v življenju razdelil vse svoje imetje. Zase je obdržal samo enega osla. Ko je bil oče na smrtni postelji, je rekel sinovom:

»Vse drugo sem vam že razdelil, zdaj pa, ko mi je umreti, vam izročam tudi starega osla. To je moja poslednja zapuščina za vas vse. Bodite usmiljeni z živaljo in dobro jo krmite!«

Po očetovi smrti so se sinovi domenili, da bodo skrbeli za osla zapored vsak po en dan. In res, prvi dan ga je vzel starejši brat. Takoj zjutraj ga je zapregel v težko delo in ga mučil vse do trde noči. Namesto da bi mu dal jesti, je rekel:

»Hej, osliček! Pri meni si delal, odpočil in najedel se boš pa že jutri pri bratu!«

Drugo jutro je vzel osla srednji brat, ki si je mislil:

»Včeraj je osla krmil starejši brat, a jutri ga bo nakrmil najmlajši. Torej bo že vzdržal en dan brez hrane.«

In je tudi ta trpinčil osla s težkim delom ves dan, jesti mu pa ni dal niti betvice.

Tretje jutro pa je ubogi osel romal k najmlajšemu bratu, ki je bil prav tako skop in neusmiljen kakor ostala dva.

»Halo, oslič,« je zakričal, »gotovo sta te moja dva brata dobro krmila, zato boš danes pri meni lahko delal brez jedi!«

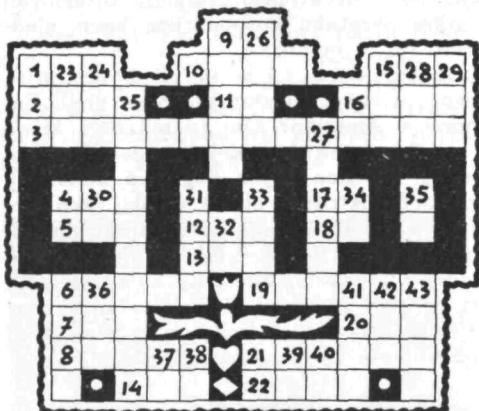
In tako je tudi najmlajši brat spet mučil sestradanega osla, toda vendar ne ves dan, kajti osel se je na njivi zgrudil in — poginil.

Skopuh ravna neusmiljeno z ljudmi in živalmi, a tudi sam si ne privošči nič, zato življenje skopuha ni vredno piškavega oreha. Sicer se pa prevelika skopost vedno maščuje in pripelje — ne v blagostanje, nego v nesrečo.

Zastavice za brižne glavice

1.

KRIZALJKA ČMD

Pomen besed:

Vodoravno: 1. svatbeni obed; 2. tonovski način; 3. goriški pesnik; 4. čutljo; 5. začimba; 6. zemlja; 7. jadranski otok; 8. trgovinski izraz; 9. srbskohrv. osebni zaimek; 10. mesto v Istri; 11. kazalni zaimek; 12. žensko ime; 13. prostor v cerkvi; 14. pripovedne pesnitve; 15. zamašek; 16. Verdijeva opera; 17. osebni zaimek; 18. pogojni veznik; 19. tek; 20. prva žena; 21. polje-delec; 22. izsekan prostor v gozdu.

Navpično: 1. domača žival; 4. del voza; 6. plemič; 9. del dneva; 15. prebivalec sev.-vzh. Istre; 16. plošč. mera; 21. medmet; 23. pojdi! 24. alkohol. pijača; 25. ljubezen do lastnega naroda; 26. stoletne rastline; 27. skupina otokov; 28. moško ime; 29. prislov; 30. čas. veznik; 31. mesto ob ital.-jugosl. meji; 32. predlog; 33. židovsko žensko ime; 34. nikalnica; 35. samo; 36. pridevnik; 37. pripovedna pesnitev; 38. osebni zaimek; 39. orient. božanstvo; 40. igr. karta; 41. sorodnica; 42. žensko ime; 43. jugosl. reka.

2.

BESEDNA UGANKA

Beseda kratka nam v dveh sklonih služi: stvari v tem loči, v onem pa jih družī.

A če število ji prideneš, sanje beseda nova da ti ali — spanje. Če spredaj dvojico črk še dodaš, ki kot pomožni glagol jo poznaš, celota se kot dôba ti predstavi, kopolno je dobrot po vsej naravi.

3.

ČAROBNI KVADRAT

	1	2	3	4	
1					4 1—4 zvezda,
2					3 2—3 tonovski način,
3					2 3—2 rudnina,
4					1 4—1 sramežljivost.
	4	3	2	1	

4.

ŠTEVILČNICA

1					predlog,
1	2				veznik,
1	2	3			del mostišča,
1	2	3	2		ples,
1	2	3	2	5	orjak,
5	2	1	2	3	ptica.

5.

PODOBNIČA

(Čampa Ivan)

6.

TRIJE OBRITNIKI

V neki hiši stanujejo trije obrtniki. Na vratih njihovih stanovanj so sledeče tablice:

Stare	R. Gartus	I. Mraz
-------	-----------	---------

Uganite njihove obrtī!

Imena rešivcev priobčimo v prihodnji številki. Zvončkarji, le pridno in pogumno na delo! Vsak mora razrešiti vsaj eno uganko!

Drobne zanimivosti

Najbolj razširjen koledar na svetu je kitajski, ki ga tiska vsako leto državna tiskarna v Pekingu v 8 milijonov izvodih. Za Kitajce je ta koledar nezmotljiv vir in ljudstvo je zaverovano vanj kakor v čudeže, ki mu jih oznanjajo najstarejša ustna izročila.

Neki angleški kemik je nedavno izumil načrt izdelovanja stekla in šip iz sladkornega sirupa. Te šipe imajo posebno prednost v tem, da skozi nje veliko bolj prodirajo ultravijoličasti žarki sonca kakor skozi navadne šipe.

Znani francoski pisatelj Alexander Dumas starejši je napisal 1200 knjig.

Rekord v potapljanju ima neki Francoz, ki je brez pripomočkov ostal pod vodo 6 minut in 29 sekund.

Najkrajša rodbinska imena imajo na Francoskem. V pariškem adresarju dobimo n. pr. sedem družin z eno samo črko v priimku. Neki znani vinski trgovec se piše O, člani stare plemiške družine so »markiji U«.

Štorklje so začele letos že koncem avgusta zapuščati Češkoslovaško, kar pomeni, da bo kmalu nastopilo hladno vreme in zgodnja zima.

Manica

Zvija vprašanja, malo za šalo

1. Kdo ni nič zakrivil, pa ga obesijo?
1. Mokro perilo.
2. Pri nas imamo takega hlapca, da ima vsak dan nov predpasnik?
2. Štenski koledar.
3. Koliko klobas je treba, da se nasiti deset lačnih ljudi?
3. Samo ena, ampak tista mora biti presneto velika.
4. Kateri mesar ne kolje živine, pač pa dela obleke?
4. Tisti krojač, ki se piše »Mesar«.
5. Kje ostane trava tudi v najhujši zimi zelena?
5. Na sliki.
6. Kakšno mleko pijejo otroci po sirotišnicah?
6. Belo.
7. Kakšnih zverin postrelijo lovci v afriških gozdovih največ?
7. Kosmatih.

V Braunau ob reki Inu so postavili spomenik možu z najdaljšo brado. To je bil mestni župan Hans Steiniger z 2'07 m dolgo brado.

V sovjetski Rusiji izhaja ta čas 6683 časopisov v 36 milijonov izvodih.

Norvežan Ernest Nensen je pretekel progo Pariz-Moskva v dveh tednih, vsak dan 200 km.

Poprava zvonika cerkve Sv. Petra v Rimu, ki je trajala pet let, je stala 4,800.000 dinarjev.

Medved je edini sesalec, ki nima slepiča.

Rokavski preliv so preleteli prvič leta 1785. z balonom.

Kneževina Lichtenstein obsega samo 159 km², a v deželici živi 300 milijonarjev! Kaj takšnega ni nikjer več na svetu.

Komarjeva samica lahko leže jajca šele takrat, če se napije človeške krvi.

1500 strelav v minuti more izstreliti nova japonska strojna puška.

Huda grožnja. Francku je domači kuža izmaknil iz roke kos potice. Poln svete jeze je Francek zažugal psu:

»Le čakaj, tat! Še danes pojdem k čarovniku, ki bo napravil, da se ti bo ukradena potica spremenila v želodcu v — živega ježa!«

Kdo ga bo? Očetu se je primerilo, da je po nesreči razbil vazo. Tinček je urno tekkel povedat materi, nato pa hlastno vprašal:

»Mamica, kdo bo pa zdaj očko nabil?«

V šoli. Katehet vpraša učenca: »Štefek, kaj moraš napraviti, da boš dober tudi na znotraj?«

»Da bom dober tudi na znotraj, moram pojedati veliko piškotov, potic in sladoleda«, se odreže Štefek.

Iz mladih peres

Prispevki »Zvončkarjev«

DARJA

Toplo jesensko jutro je bilo.

Otroci so se igrali po trati in trgali pozno cvetje. Vsi so se veselili, Darja pa je bila žalostna. Bleda in upadla je ležala na trdi postelji, ob vlažni sivi steni. Vedela je, da je zelo bolna. Tudi njena dobra mamica je bila tako bolna. Dolgo je ležala, potem pa je nekega pomladnega dne, ko se je narava odevala s prvim cvetjem, umrla. In Darja je ostala brez dobre, skrbne mamice. Očka dela v rudniku in njegove žuljave roke le redkokdaj pogladijo Darjina ličeca. In njej se vedno zdi, da jo mamica kliče k sebi. Kadar je Darja zvečer žalostna, pride v belem, dolgem oblačilu in jo tolaži.

Vsako popoldne zre Darja skozi okno. O kako je velika njena želja, da bi smela med vesele otroke in se z njimi poigrava. Ze več mesecev Darja ni zapustila sobe, zdaj si je neizmerno zaželela ven na zrak.

Hotela se je dvigniti, a njene moči so bile preslabe. Omahnila je nazaj na blazino in bridko zajekala.

Zvonilo je poldan. Neka žena je prinesla Darji kosilce, ki pa ji ni teknilo.

V mraku vstopi v sobo očka. Ni sam. Z njim je neka žena, dobrodušnega obraza.

Očka pristopi k Darji in ji pogladi lice, rekoč:

»Vidiš, Darja, to je tvoja nova mamica. Zdaj ne boš več zapuščena in hitro boš ozdravela. Z novo mamico boš hodila na izprehod v lepo naravo.«

Darji so zasijale oči od velike radosti in s suhimi ročicami je veselo zaploskala: »O, kako bo lepo. In z drugimi otroki se bom tudi igrala, kaj ne?«

»Seveda. Samo da ozdraviš,« je dejala dobra žena in poljubila Darjo.

Tako je Darja dobila drugo dobro in skrbno mamico.

Darja je bila poslej srečna. S pazljivostjo mamice se ji je zdravje zboljšalo.

Nekega dne jo je poprosila, da bi lahko vstala, ker ji je mnogo boljše. Mamica pa se je nasmejala in rekla:

»Mislila sem že na to. Sešila sem ti obleko in kupila čevljičke. Poglej!«

Odprla je omaro in položila pred presenečeno Darjo lepo novo obleko in čevljičke.

Darja se je oblekla in z mamico sta šli ven. Težko je hodila, toda s pomočjo mamice je bilo boljše.

Ze dolgo ni bila Darja tako srečna. V obraz ji je pihljaj svež, rahel vetrič. Nebo je bilo čisto modro, po travnikih so cvetele jesenske cvetke, drevesa so se šibila pod težkim sadjem. Ptice so se z veselo pesmijo pslavljale od sonca. Otroci so rajali po trati.

Darja in mamica pa sta šli po stezi v cerkev.

»Zahvali se, Darja, za zdravje,« je dejala mamica. Darja je pokleknila pred oltarjem in hvaležno molila:

»Hvala ti, Bogec! Ozdravil si me in mi vrnil zdravje. Zelo, zelo sem srečna!«

Mamica je ginjena zajokala. Potem sta odšli obe proti domu.

»Še malo ostaniva zunaj,« je poprosila Darja.

»Drugič, Darja,« je dejala mamica, »danes bi ti morda škodovalo.«

Ko je legla Darja v postelj, je čutila veliko utrujenost. Kmalu je zaspala. V sanjah se ji je prikazala mamica. Njen obraz je bil žalosten, njene oči proseče. Darja je zajokala in se zbudila vsa trepetajoča.

»Ah, mamica,« je vzkliknila, »k tebi hočem, le k tebi!« Težek kašelj ji je presekala besedo. Bleda je obležala na mehki blazini.

Poslali so po zdravnika. Prišel je star gospod s sivo brado.

»Nič hudega ni,« je dejal, »bil je le majhen prehlad.«

Ko je odhajal, ni sprejel nikakega plachila.

Mamica in očka sta se pomirila, zdravnik pa je sočutno mislil na Darjo. Vedel je, da ji ni več pomoči.

Proti jutru, ko se je pričelo daniti, je Darja postala nemirna. Šepetala je nerazumljive besede. Pot jo je obilil in njeno lice je postalo mrtvaško blede. Obraz ji je spačil obupen, žalosten izraz.

S poslednjim naporom se je dvignila. Drobne bele ročice je iztegnila proti stropu.

»Umiram,« je zašepetala, »k tebi grem zdaj, zlata mamica.«

Potem je omahnila. Njeni črni kodrasti lasje so se usuli na blede čelo, njene črne oči so se zaprle za vedno.

Mir ji je pokrtil obličje.

Tiho je bilo v mračni sobi...

Na mrtvaškem odru je ležala Darja. V beli obleki, s cvetnim venčkom na črnih lasih. Okoli nje same cvetke, bele in rdeče.

Ob njej so gorele sveče! Visoki beli zublji so rahlo razsvetljevali njen obraz.

Pri vratih sem stala. Moje oči so strmele v Darjo. Dvignila sem roke in jih iztegnila proti njej.

Moja duša je kričala, se je trgala.

»Darja! Darja!«

Zajokala sem.

Bila je moja prijateljica.

Darinka Perdanova

Kotiček

gospoda Doropoljskega

Gospod Doropoljski,

že dolgo Vam nisem pisal, nikar ne bodite hudi name. Saj sem zato za danes nabral mnogo zelo zanimivih novic, ki jih bodo vsi koticarji z veseljem čitali.

Množica na ptujskem trgu

Pomislite, moj očka, ki je navdušen član družbe sv. Cirila in Metoda, me je v nedeljo 10. septembra vzel seboj v Ptuj, kjer so se vršile velike narodne slovesnosti v spomin na žalostno leto 1908, ko so v starodavnem Ptuju, nekdanji rimski Peto-viji, nahujskani nemškutarji napadli člane Ciril-Metodove družbe, ki so imeli v mestu svojo letno skupščino. Tako svečanih ur še nisem doživel. Ze povorke s kolo-dvora v mesto, ki je bilo vse v zastavah in bogato okrašeno, ne bom nikdar pozabil, tako svečana je bila. Zastopnik kralja, dva ministra, več senatorjev in poslancev, Sokoli s I. podstarosto br. Ganglom in zastopniki mnogih narodnih društev so ji korakali na čelu.

Veličastno je bilo zborovanje nepregledne množice na glavnem trgu. Besede govornikov, ki so proslavljali našo sijajno domovino, bodrili k delu zanjo in se spominjali dogodkov pred 25. leti, sem si vtisnil globoko v srce. Vse življenje se hočem ravnati po njih! (Prilagam sliko, ki jo je posnel moj očka, in prosim, da jo tudi priobčite v ljubem »Zvončku«.)

V nedeljo, 15. septembra sva bila pa z očkom dopoldne na ljubljanskem pokopališču, kjer so odkrili nagrobni spomenik tiskarju Rudolfu Lundru in dijakoma Ivanu Adamiču in Vindišarju, ki so dne 20. septembra l. 1908., torej tudi pred 25. leti, žrtvovali svoja mlada življenja na oltar

domovine, ki je ječala takrat še v avstrijski sužnjosti. Opoldne pa sva šla v sprevodu pred Šenklavž, kjer so mučencema Lundru in Adamiču odkrili krasno spominsko ploščo na mestu, kjer ju je zadela maščevalna krogla iz avstrijske puške. Svečanost je bila nepozabna. Ker sva stala z očkom prav blizu tribune, sem vse lepe govore natanko slišal. Po slavnostnem odkritju je očka tudi to ploščo fotografiral.

Končam z iskreno željo, da bi v sem Jugoslovenom in Slovanom kmalu zasijalo sonce zlate svobode!

Zdravo!

Milan Vrhovec,
učenc iz Ljubljane.

Odgovor:

Ljubi Milan!

Pot k uresničenju Tvoje želje je s trnjem poslana, dosegli bomo kdaj svoj cilj le z delom, z neutrudljivim, smotrenim narodno-obrambnim delom, vsak po svojih močeh, da bomo pripravljene, ko pride tista ura!

Kmalu se spet kaj oglasi, vrli moj dečko!
Zdravo!

Gospod Doropoljski.

Spominska plošča narodnima mučenikoma na Pogačarjevem trgu v Ljubljani.

V marmor je vsekane zlat napis:

Na tem svetem mestu je dne dvajsetega septembra leta tisoč devetsto osmega Ljubljana, izzvana in užaljena, očitajoč voljo vsega slovenskega naroda, v složnem uporu proti nasilju tujstva in orožju avstrijske vojačine, sluteč bližino nove usode, s krvjo svojih sinov Lundra in Adamiča plačala delež sedanji svobodi.

Stric Matic s košem novic

Strahotne poplave so opustošile konec septembra cele pokrajine Slovenije. Ljubljansko barje je postalo ogromno jezero. Savinja in Voglajna sta poplavlili Celje in okolico. Porušenih je nešteto jezov, mostov in drugih vodnih zgradb. Najhujše je bilo v Strugah na Notranjskem, kjer je voda dosegla višino 30 metrov. Kakor vesoljni potop je zajela voda to vasico, poplavlja vse hiše, da so gledali od višje ležečih le dimniki iz vode, in je stala tudi v cerkvi dva metra visoko. Ljudje so pobegnili v hribe in tamkaj prezebali vsi premočeni, dokler ni dospelo vojaštvo, ki jim je pripeljalo na splavih hrane, nje pa spravilo na varno v druge vasi. Vso škodo, ki jo je napravila voda v dravski banovini, cenijo na 30 milijonov dinarjev.

Zvončkarji, prosite ljube starše, naj darujejo kaj za nesrečne poplavljenca!

Sredi preteklega meseca so v Sremski Kamenici odkrili slovesno spomenik pesniku Jovanoviću-Zmaju, čigar mladinske pesnice imamo prevedene tudi v slovenščino.

V pokrajini Minas Geraes blizu Campo de Pados v Južni Ameriki so našli ogromen diamant, ki tehta 2000 karatov. Diamant cenijo na 40 milijonov dinarjev.

V nekem pariškem cirkusu nastopa go-dec s harmoniko, ki je visoka 2'50 m in je njen zvok tako močan kakor mogočen orkester.

V Montpellieru na Francoskem je treščila strela v 40 kg težak zavoj dinamita, ki je eksplodiral in ubil tri delavce, ki so v njegovi bližini vedrili pred nevihto.

Neki angleški ribič je poskušal ugotoviti, kako hitro plavajo ribe s tem, da je metal v vodo kamenčke, da so se postrvi vse preplašene razbežale. Ugotovil je pri tem z uro, da plavajo postrvi približno s hitrostjo 45 km na uro. V splošnem pa plavajo ribe toliko hitreje, čim večje so. Sulec plava zelo naglo, tudi če se je vjel na trnek in mora vleči vrvico za seboj. So pa tudi ribe, zlasti morske, ki plavajo po 80 do 120 km na uro. Med najhitreje plavače spada som, kita pa ne moremo primerjati z ribami, ker je sesavec.

Na vseh sedem tisoč Filipinskih otokih imajo malo časopisov in malo ljudi, ki znajo čitati. Še celo v mesta prihaja pošta samo po enkrat na teden, ali pa še bolj redko. Zaradi tega je vlada postavila na trgih vasi, mest in naselb'n velike zvočnike, ki trobijo najmanj 6 ur na dan najraznovrstnejša poročila in poučna predavanja. Na ta način hočejo dati tudi ljudem, ki so daleč od sveta, priliko za izobrazbo in jih seznaniti z vsemi važnimi dogodki širom sveta.

Vseh kristjanov na svetu je okoli 710 milijonov, za njimi so številčno najmočnejši budisti s 300 milijoni, njim slede hindi z 240 milijoni in islamci z 230 milijoni. Židov je na vsem svetu okroglo 14 milijonov.

Ameriški letalec Turner je preletel progo od Kalifornije do New-Yorka (4554 km) brez vmesnega pristanka v 10 urah in 5 minutah, torej s povprečno brzino 450 km na uro.

24. septembra so praznovali v Nemčiji 350-letnico rojstva znamenitega vojskovodje iz 30-letne vojne, Albrehta Wallensteina.

Na pariških tipkarskih tekmah je dosegla nagrado 14-letna slepa deklica. Ni le tipkala najbolj hitro, marveč tudi najbolj točno.

Dne 20. septembra t. l. je preteklo 25 let, odkar so dali svoje življenje na oltar domovine v borbi za nacionalnost Adamič, Lunder in Vindišar. Na ljubljanskem

pokopališču so septemberskim žrtvam odkrili na slovesen način nagrobnik, na Pogarčarjevem trgu, kjer so se odigravali žalostni dogodki, pa spominsko ploščo.